

VILNIS

FEB 02 1984
STATE HISTORICAL SOCIETY
OF LITHUANIA
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: [312] 842-7325

VOLUME LXIV Nr. 3

KETVIRTADIENIS, VASARIO [FEBRUARY] 2, 1984

KAINA 25 c.

KASDIEN

RASISTŲ IŠMISLAS
PAVYZDYS ČIKAGOJE
PATRIOTAI IR...
NABAGAS KISSINGERIS

Eina kalbos ir netgi priekaištai, kad Jesse Jackson nebūtų vykęs Sirijon išlaisvinti leitenanto Robert Goodman, jeigu Goodman būtų buvęs baltosios rasės žmogus. Vadinasi, Jesse Jackson vyko išlaisvinti savo rasės žmogų, kitaip jis jo nebūtų paisęs. Tokios kalbos ir priekaištai yra niekas daugiau kaip alyvos pylimas ant Amerikoje liepsnojančios rasistinės ugnies, piktų rasistų išmislas.

Kodėl jis vyko, kai buvo nemažas nepritarimas šiai jo kelionei, netgi prez. Reaganas šaipėsi, kad niekas neišeis, sunku pasakyti. Tačiau kaip bebūtų, Jesse Jackson išėjo laimėtoju. Parsivežė leitenantą Goodmaną ir jo vardas dykai televizoriuje pakilo kaip ant mielių. Ir kadangi yra pretendentas į šalies prezidento postą, toks savo vardo išgarsinimas didelis ir labai didelis dalykas.

Kai Čikagoje vyko miesto mero rinkiminė kampanija, ko rasistai nedarė, kaip jie negąsdino rinkėjus, kad, girdi, jeigu juodaodis Harold Vašingtonas rinkimus laimės, mieste kils Sodoma ir Gomora, negrai užims miestą, baltiesiems gali būti "kaput".

Wašingtonas laimėjo rinkimus, na, ir ką matome. Miesto gyvenimas rieda savo vaga, juodaodžiai kaip buvo, taip tebėra savo getuose, jokių "kaput" nėra, miesto reikalai tvarkomi pagal įstatymus.

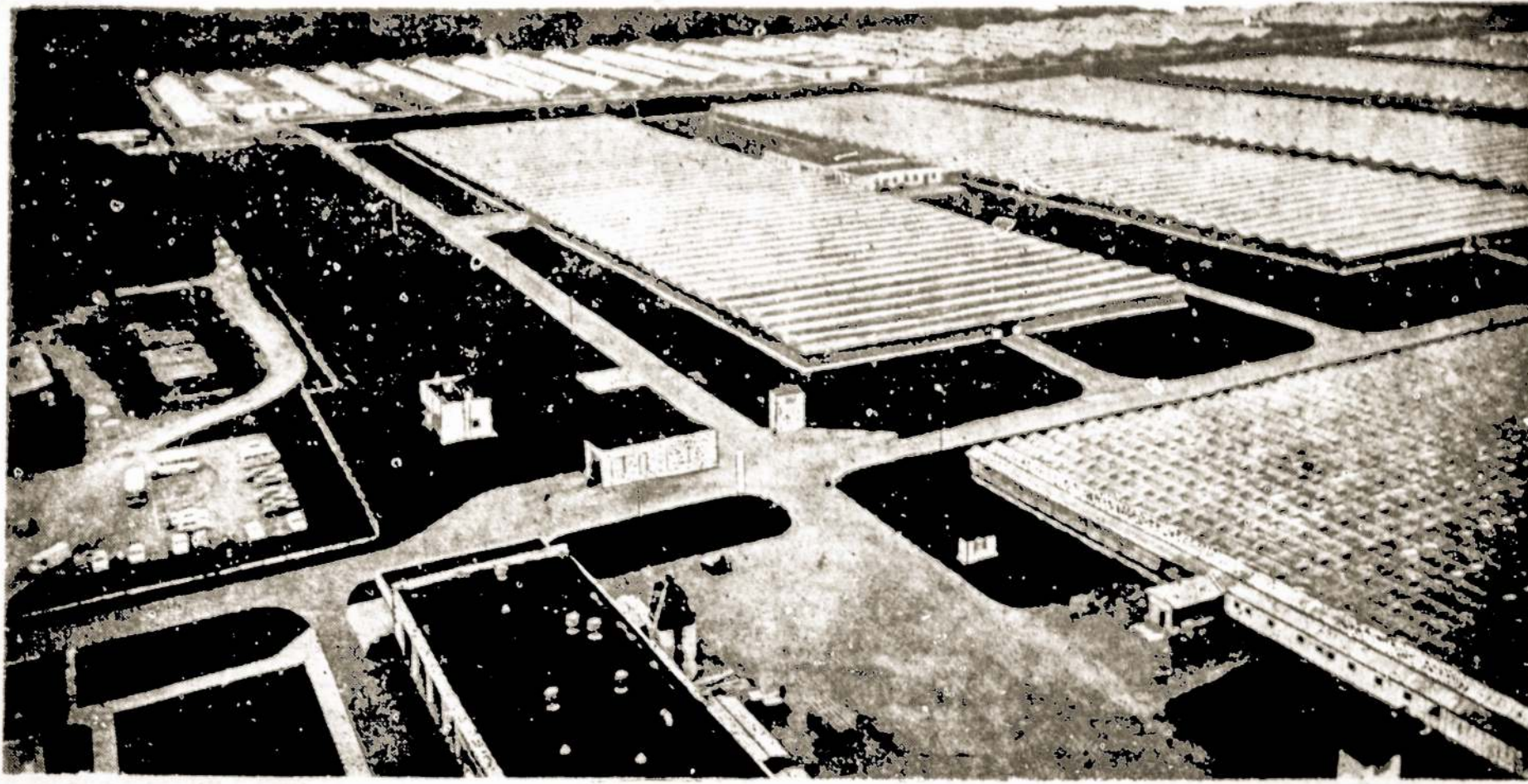
Jeigu meras Vašingtonas būtų gauruotas kaip rinkiminės kampanijos metu jį piešė rasistai ir kai kurie dar tebeapiešia, savo rasės žmogaus Jesse Jackson kandidatūrą indorsuotų, bet ne. Lygiai yra, kad Jesse Jackson Sirijon vyko ne dėl to, kad leitenantas Goodmanas jo rasės žmogus.

Juodosios ar baltosios rasės dori amerikiečiai yra savo šalies patriotai. Jie mato kur link šalį veda jankiško imperializmo interesai, mato šalyje didėjantį skurdą, žmonių gyvenimo lygio kritimą, nedarbą, gatvėse augantį chuliganizmą, narkomaniją, apėjimus įstatymų, sukčiavimą, žlungantį švietimą, didmiesčiuose žydėjimą ir lapojimą lūšnu, Amerika virstančią milijonieriams, korporacijoms, o ne darbo liaudžiai. Dėl visa to patriotams kyla nerimas, kas bus toliau.

Administracijos proteguojamos didžiosios korporacijos, finansinis kapitalas nepaiso kas bus toliau Amerikai. Pavyzdžiui automobilių Fordo kompanija skelbia investuos \$500 milijonų, Meksikoje statys automobilių fabriką, kuris gamins automobilius eksportui į JAV, Kanadą ir kitas šalis. Be Fordo, yra visa eilė tokių kompanijų, turinčių

Pagirių šiltnamių kombinatas — daržovių fabrikas Vilniuj

[SUTRUMPINTAS]

Bendras Pagirių šiltnamių kombinato vaizdas

Pagirių šiltnamių kombinatas pradėtas statyti Vilniaus rajone Pagirių gyvenvietėje 1972 metais, remiantis Lietuvos TSR Ministrų Tarybos patvirtintu 1971-1975 m. respublikos ūkio plano. Paskutiniai šiltnamiai atiduoti naudoti 1980 m. gruodį. Iš viso pastatyta 26.1 ha žieminių šiltnamių, iš jų 5.1 ha gėlėmis auginti.

Visi kombinato šiltnamiai suskirstyti į šešis cechus. Penkiuose auginamos daržovės, vienas skirtas

užsienio šalyse, kur pigios darbo rankos savo fabrikų, gaminančių Amerikos rinkai.

Ar tai patriotizmas, kai namie milijonai bedarbių, krinta gyvenimo lygis, miestuose didėja lūšnų rajonai, taip skriausti savo šalį, kad kitur gaminant turėti didesnius pelnus?

Yra sakoma, kad alkanas žmogus piktesnis už vilką. Centrinėje Amerikoje žmonės gyvena pusbadžiai, iki kaklo paskendę skurde. Ir visa tai dėl to, kad vietos latifundistai sėdi apsižergę ant didžiausių žemės plotų, daug kur netgi nekultivuoja, daugnacionalinės korporacijos čiulpia krašto ekonomikos syvus, vietinė oligarchija ponauja kaip inkstai taukuose, pusbadžiai gyvenantys žmonės kaunasi kaip liūtai, kad iš visa to išsilaisvinus.

Kad alkanas žmogus piktesnis už vilką, matyt, suprato ir H. Kissingeris. Rekomenduoja, kad toms šalims reikia už kelis bilijonus dolerių numesti daugnacionalinių korporacijų apgriaužtų kaulų. Taip, laikinai gal nuramintų ten sukilusius žmones, bet kaip ilgai.

Nabagas Kissingeris nesupranta žmonijos vystymosi proceso, nesupranta, kad kapitalizmas paseno, kad atėjo laikas užleisti vietą kitokiai socialinei santvarkai — socializmui.

S. J. Jokubka

gėlėmis ir jų sodinamajai medžiagai (meristemoms) auginti. Pagiriuose pirmąkart šalyje sėkmingai eksploatuojami anгарiniai šiltnamiai, gerokai pranašesni už blokinius. Kombinato inžinerinė tarnyba parengė ir įdiegė nemažai mazgų, mechanizmų ir įrengimų, iš esmės pagerinusių šiltnamių eksploatacines savybes.

Pagal technologijos reikalavimus agrariniuose šiltnamiuose anгарai buvo suskirstyti į atskiras sekcijas, išilgai šiltnamių įrengtas išsistinis koridorius. Visiškai pakeistos šildymo ir laistymo sistemos, kadangi mikroklimatas kiekvienoje sekcijoje reguliuojamas automatiškai. Kad nebūtų perkaitinama vasara, sumontuoti šoniniai ventiliatoriai ir rūko sistemos.

Dirvos įdirbimas, laistymas, tręšimas kombinate mechanizuoti ir automatizuoti. Sukurta ir įdiegta mechanizuoto augalų atliekų, panaudoto grundo pašalinimo technologija. Kasmet, pašalinus augalų atliekas, patalpos dezinfekuojamos, o dirva sterilizuojama 10-12 val. 100 C laipsnių temperatūros garu. Garinimo temperatūrą įvai-

riame gylyje kontroliuoja savirašiai prietaisai. Jei reikia, garinimo laikas pratęsiamas. Naujas gruntas parenkamas pagal laboratorijos rekomendacijas.

Augalai laistomi automatinio arba rankinio režimo sistema. Ji naudojama ir tręšiant augalus mineralinėmis trąšomis, įterpiant mikroelementus. Mikroklimato parametrai, laistymas, papildomas mikroelementų įterpimas ir apšvietimas reguliuojami šalyje gaminais automatikos komplektais.

Siekiant padidinti daržovių derlingumą, šiltnamiuose palaikoma tam tikra anglies dioksido koncentracija.

Pagirių šiltnamių kombinatas pasiekė geresnių gamybinių rodyklių,

negu numatyta projekte. Dabar per metus čia išauginama 5.5 tūkst. tonų pomidorų, agurkų, žalumynų, maždaug 2.8 milijono įvairių gėlių žiedų. 1982 metais jau gauta 3.9 milijono rublių pelno, bendrosios pajamos sudarė 10.7 milijono rublių, rentabilumas — 45.6%.

R. Krinickaja

SU NAUJAIŠ METAIS!

Dar vienerius metus žmonija atidavė istorijai. Atidarėme duris į Naujuosius — 1984-uosius — Metus, kupini vilties, kad jie bus laimingi, kad būtent dabar išsipildys kiekvieno ir visų mūsų siekimai, svajonės, kad jie labiau praturtins mūsų dvasių ir namus, ir kad pagaliau pasaulyje įsigalės tvirta Taika, dėl kurios taip labai sunerimusi žmonija.

Brangūs tautiečiai, nuoširdžiausiai sveikinu Jus, įžengus į Naujuosius Metus ir visiems linkiu stiprios sveikatos, asmeniškų sėkmės jūsų gyvenime ir nepailstamos veiklos vardan Taikos netokioje jau didelėje mūsų planetoje. Lietuvių tauta, gyvenanti Tarybų Lietuvoje, nuoširdžiai tiki, kad mūsų ir išeivijos kultūriniai ryšiai dar daugiau prasiplys ir sustiprės, svariai pasitarnaudami žmonių tarpusavio bendravimui ir Taikai visame pasaulyje.

"Tėviškės" draugijos pirmininkas
P. PETRONIS

VILNIS

Lithuanian Peoples' Bi-weekly (659-780)

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50; Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00; foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

POSTMASTER: Send address changes to the
"VILNIS" - 3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659 780)

Išties, ar kada yra taip buvę

Praejusieji 1983 metai galima pavadinti, Amerikos darbo liaudies politinio pabudimo metais. Vargu ar kada yra buvęs toks spartus pažangiųjų liaudies sluoksnių kristalizavimasis į koaliciją, kad pastojus kelią reaganizmui kaip buvo praėjusiais metais, vargu ar kada yra buvęs politiniai sveikai galvojančių baltosios rasės piliečių toks masinis stojimas į bendrą frontą per rinkimus su juodaodžiais, čikanais, portorikiečiais ir kitomis pažangiomis mažumomis.

Čikagoje pirmą kartą istorijoje miesto meru tapo išrinktas pažangių nuotaikų juodaodis Harold Wašingtonas, nežiūrint demokratų partijos politinės mašinos rasistinės kampanijos prieš jį ir respublikonų partijos kandidato prieš jį. Philadelphiaje irgi pirmą kartą istorijoje miesto mero rinkimus laimėjo pažangių nuotaikų juodaodis Wilson Goode prieš reakcininką buvusį merą Frank Rizzo. Plačiai žinomi antireaganistai juodaodžiai rinkimus laimėjo Richard Arrington Birminghame, Andrew

Young Atlantoje. Pažangių nuotaikų čikanas Frederico Peno rinkimus laimėjo Denveryje. Lengvai rinkimus į kongresą laimėjo čikagietis profsąjungų darbuotojas Charles Hayes. Burlington, Vermont socialistų administracija vėl perrinkta ir t. t. Visa tai yra užkardai reaganizmui, kad pastojus jam kelią.

Prie Amerikos darbo liaudies politinio pabudimo reikia pridėti čikagiečio pastoriaus Jesse Jackson išėjimą į rinkiminę areną sava pažangia programa skatinti abejingus balsavimams piliečius registruotis balsuoti. Ir kaip rodo visi ženklai, tokio masinio registravimosi, ypač afro-amerikiečių, nebuvo nuo pat Voting Rights akto paskelbimo 1964 metais, koks vyksta dabar. Nėra abejonės, kad šie naujieji balsuotojai bus prieš reaganizmą.

Pažangiųjų liaudies sluoksnių kristalizavimasis į koaliciją, kad pastojus kelią reaganizmui, yra dideli veiksniai — sąjudžiai už taiką pasaulyje, prieš branduolinį karą, prieš ginklavimąsi, už socialinę pažangą, demokratiją. Didelis dalykas prieš reaganizmą yra AFL-CIO profsąjungų precedentinis ėjimas — prezidentiniu kandidatu iškelti Walter Mondale pirm negu jį iškels demokratų partijos konvencija.

Išties, praėjusieji 1983 metai galima pavadinti Amerikos darbo liaudies politinio pabudimo metais ir vargu ar kada yra buvęs toks spartus pažangiųjų liaudies sluoksnių kristalizavimasis į koaliciją, kad pastojus kelią reaganizmui, kaip buvo praėjusieji metai.

Kratydamas kojas gali užkurti karą

Kapitalistiniame pasaulyje tai vienur, tai kitur vyksta revoliuciniai sąjudžiai, siekiantys vis plačiau atidaryti imperializmo užblokuotus socializmui kelius, trupindami jo pančius.

Kuba stovi kaip uola Karibų jūroje. Vietnamas ir Laosas, Kampučija ir Angola, Guajana ir Beninas, Mozambikas ir Zimbabve, Nikaragva ir Salvadoras. Masės kyla Viršutinėje Voltoje, ir Nigerijoje, ir Čade. Neramu Filipinuose. Ir taip akmuo po akmens kranta iš kapitalizmo tvirtovės sienų.

Nenuostabu, kad imperializmas, imtinai jankiškas, taip įsiutęs prieš Tarybų Sąjungą, kad taip sunerimes, kad taip išsigandęs. Pavyzdžiui, Grenadoje socializmo vėliava buvo pakilus vos iki pusės stiebo. Kad nebaigtų visiškai pakilti, daugiau kaip 200 milijonų gyventojų šalies imperialistai puolė tą mažytę, nė pusės milijono gyventojų, salą, kad sutriuškintų ten prasidėjusias antiimperialistines nuotaikas. Išgąstis dėl nedidelėje Grenadoje socialistinės revoliucijos tokiai milžiniškai šaliai kaip JAV daugiau kaip gėda, lygiai kaip būtų gėda stipriam boksininkui išeiti į ringą boksuotis su mažu kūdikiu.

Imperializmas bijodamas, kad kapitalizmo tvirtovė nesugriūtų, neapaiso nė gėdos, nė savo sąjungininkų, nė tarptautinių įstatymų. Pila bilijonus dolerių savo statytinui Izraeliui, kad šis dorotųsi su antiimperialistinių nuotaikų arabais, pila milijonus ir milijonus dolerių Salvadorui, Pakistanui . . . , pila milijonus dolerių ginklavimuisi, branduolinėms bomboms pirigų verčia aruodus.

Kad pateisintus baimę prarasti savo pozicijas, skersai ir išilgai kapitalistinį pasaulį imperializmas jodinėja apsižerges ant "tarybinės grėsmės" arkliuko. Vakarų Europoje išdėlioja branduolines raketas, socialistinį pasaulį apstatinėja iškaštingomis karinėmis bazėmis, glosto Japoniją, kad ši tik militariniai tvirtintųsi prieš TSRS, šlovina fašistinius režimus, net ir tokius nykštukinius kaip Paragvajaus, Urugvajaus . . . Kas tik antitarybiška, imperializmui yra šventa.

Pasaulio žmonija šią imperializmo agoniją mato ir budi, kad prieš dvėsimą kratydamas kojas neužkurtų pasaulyje branduolinio karo. O užkurti gali, kol dar yra valstybių vadovų, nematančių toliau savo nosies ar praradusių žmogaus sąžinę.

2

Iš sunerimusio pasaulio dėl rytojaus

LIAUDIS PASIRYZUSI GINTI TĖVYNĖ

Nikaragvos revoliucijos jėga — liaudies pasiryžimas ginti savo tėvynę, pareiškė viešėdamas Argentinos sostinėje Sandino nacionalinio išsivadavimo fronto nacionalinės vadovybės narys, Nikaragvos nacionalinio atgimimo vyriausybės vadovaujančiosios tarybos koordinatorius Daniel Ortega.

Mes pasirenę atremti karinį įsiveržimą, kurį organizuoja Jungtinės Valstijos, naudodamos samdinius, sutelktus mūsų pasienyje. Tačiau mes trokštame taikos ir todėl kartu su visomis pažangiosiomis planetos jėgomis stojame prieš JAV agresiją Centrinėje Amerikoje, pabrėžė jis.

MASINĖS GAUDYNĖS ČILĖJE

Kaip pranešta iš Santjago, karinės fašistinės diktatūros represiniai organai per masines gaudynes Čilės sostinėje suėmė keletą šimtų nieko nekaltų piliečių. Represijų aukomis pirmiausia tapo proletarų pakraščių ir varguomenės kvartalų gyventojai. Vien tik Renkos rajone į kalėjimus uždaryta 200 žmonių. Policijos skyriuose ir kalėjimuose suimtieji tardomi ir labai žiauriai kankinami.

PREKIAUJAMA VAIKAIS

Lotynų Amerikoje platų užmoji igavo nusikalstama prekyba vaikais, kuriuos tarptautiniai gengsterių sindikatai parduoda į kitus žemynus ir gauna didžiulius pelnus.

Kaina už vieną vaiką svyruoja nuo 30 iki 100 dolerių. Apsirūpinę suklastotais dokumentais, kad "gyvąją prekę" būtų galima išvežti į užsienį, pirmiausia į JAV, prekiautojai už kiekvieną parduotą vaiką jau gauna 10 tūkstančių dolerių.

PASITARIMAS ATĖNUOSE

Graikijos sostinėje įvyko Austrijos, Belgijos, Anglijos, Graikijos, JAV, Kanados, Kipro, Portugalijos ir Vakarų Vokietijos komunistų ir darbininkų partijų atstovų pasitarimas tema "Komunistai ir nedarbas". Jis buvo surengtas žurnalo "Taikos ir socializmo problemos" ir Graikijos Komunistų partijos iniciatyva. Jo dalyviai pasikeitė nuomonėmis dėl kapitalistinės šalies

Pasiskaitykime ir pagalvokime

Haitis. 60 procentų šalies sostinės Port of Prince gyventojų, 83 procentai provincijos miestų ir 94 procentai kaimo gyventojų gyvenimo lygis žemesnis už absoliutinį neturtą, jie valgo vidutiniškai tris kartus per savaitę.

Iranas. Nepaisant pažadų, kuriuose vyriausybė davė nuvertus šachą, 80 procentų dirbamos žemės tebeprisklaido stambiems savininkams, tarp kurių beveik trečdalis — dvasininkai.

Brazilija. Apie 10 milijonų valstiečiai šeimų neturi žemės. Lati-fundijos nuo 1972 iki 1979 metų padidėjo 6.5 procentais ir valdo 345 milijonus hektarų. Tuo pat metu smulkių ūkių plotas sumažėjo nuo 12 iki 9 procentų.

Aukštutinė Volta. Ši šalis (teritorija — 274 tūkstančiai kvadratiniai kilometrai, gyventojų — 6.5 milijono) priklauso apie 25 skurdžiausių pasaulio valstybių. Jungtinių Tautų duomenimis, pajamos vidutiniškai vienam gyventojui čia tėra 180 dolerių per metus.

Pietų Afrika. Šios rasistų valdomos šalies kalėjimuose yra daugiau

apėmusio nedarbo priežasčių ir padarinių.

"PERŠINGAI" PAKISTANE?

Indijos premjerė Indira Gandi ryžtingai pasmerkė Jungtinių Valstijų ketinimą dislokuoti Pakistanė raketas "Peršing-2". Amerikos raketų dislokavimas Pakistano teritorijoje, — pabrėžė ji, kalbėdama Madrase surengtoje spaudos konferencijoje, — kelia tiesioginę grėsmę Indijai ir padidins įtempimą regione".

I. Gandi paneigė nepagrįstus Amerikos propagandos teigimus, jog esą "Peršingus" Pakistano teritorijoje būtina dislokuoti tam, kad būtų galima užkirsti kelią Afganistano keliamai "grėsmei".

SAUGUMO TARYBOS REZOLIUCIJA

Jungtinių Tautų Saugumo Taryba pareikalavo tuojau pat ir besąlygiškai išvesti rasistinės Pietų Afrikos okupacinę kariuomenę iš Angolos teritorijos. Priimtoje rezoliucijoje pabrėžiama, kad "neteisėta karinė Angolos Liaudies Respublikos dalies okupacija grubiai pažeidžia šalies suverenumą, nepriklausomybę ir teritorijos vientisumą, tai kelia grėsmę tarptautinei taikai ir saugumui". Už rezoliuciją balsavo 14 Saugumo Tarybos narių. Tik JAV balsuojant susilaikė.

PRIEŠ BRANDUOLINES RAKETAS

Romoje įvyko veiksmų prieš naujų Amerikos raketų dislokavimą Italijos teritorijoje savaitė. Ji buvo surengta demokratinių profsąjungų ir daugelio visuomenės organizacijų iniciatyva.

Italijos sostinės įmonėse, įstaigose, mokyklose ir universitetuose vyko antikariniai mitingai ir susirinkimai. Manifestacijų dalyviai pabrėžė, jog vyriausybės nutarimas "atverti kelią" Amerikos raketų dislokavimui Sicilijoje prieštarauja šalies interesams. Kalbėtojai nurodė, jog raketų pirmųjų komponentų atgabenimas į Sigonelos karinę bazę nereiškia, kad pralaimėjo taikos šalininkų judėjimas. Dabar kaip niekada būtina ji suaktyvinti ir daryti viską, kas įmanoma, kad būtų nutrauktas tolesnis Italijos teritorijos militarizavimas.

kaip 105 tūkstančiai kalinių. Per dvejus metus (1980-1981 m.) policininkai nužudė 353 afrikiečius, tarp jų 40 vaikų.

Indonezija. 40 procentų neturtinčiausių gyventojų gauna 11.5 procento nacionalinių pajamų, tokia pat vidutinė grupė — 32.12 procento, o turtingiausi 20 procentų pasisavina 56.73 procento nacionalinių pajamų.

Japonija. Pasak premjero Nakasone, šiai šaliai ir JAV drauge paėmus priklauso 35 procentai viso pasaulio ekonomikos akcinio kapitalo.

JAV. Tik vieną procentą valstybinių postų Amerikoje užima negrai, nors jie ir sudaro 12 procentų gyventojų. Taigi, iš negrų atimta 466 tūkstančiai postų.

Filipinai. Amerikos kapitalo investavimai per pastaruosius aštuonerius metus padidėjo 9 kartus ir artėja prie bilijono dolerių. JAV monopolijoms priklauso apie 60 procentų užsienio kapitalo investicijų Filipinuose.

Vilnis, 1984 vasario 2

JAV MOKSLININKAS APIE REAGANO POLITIKĄ

Profesorius J. Schlessingeris Jungtinėse Valstijose turi gerą vardą. Jis yra parašęs daug mokslinių knygų apie JAV istoriją. Profesorius negalima priskirti prie Tarybų šalies draugų. Ne kartą savo straipsniuose jis "pliekė" TSRS užsienio politiką, negailėjo žodžių apie tariamą Kremliaus agresyvumą. Ir štai istorikas vėl imasi plunksnos. Jis rašo apie dabartinį Baltųjų rūmų šeimininką.

Mes visiškai sutinkame su JAV istoriko nuomone ir nutarėme jį pacituoti.

Žinomas Amerikos istorikas Schlessingeris laikraštyje "Wall Street Journal" išspausdino straipsnį, kuriame griežtai kritikuoja Reagano užsienio politikos kursą. Jis rašo: "Reagano administracijos užsienio politika — tai neteisėtumo ir tarptautinio terorizmo politika. Žemės tautos tokios nematė nuo hitlerinės Vokietijos ir militaristinės Japonijos laikų. Ryškus jo įrodymas — prieštaraujantis visoms tarptautinėms teisės normoms JAV įsiveržimas į Grenadą".

Gruodžio mėnesį sukako Pearl Harboro 42-osios metinės. Japonija be perspėjimo smogė niekšišką smūgį Jungtinėms Amerikos Valstijoms. Tačiau Japonija pasirinko ne mažiau galingą valstybę. Grenados atveju mes be perspėjimo užpuolėme salą su 110 tūkstančių gyventojų, kuri neturi armijos, nei karinio jūrų laivyno, nei karo aviacijos pajėgų. Ir sprendžiant iš dabartinės administracijos pasitenkinimo, įsiveržimas į Grenadą, jos nuomone, — Amerikos istorijos momentas, kuriuo reikia didžiulio. Iš to galima daryti išvadą, kad Pearl Harbor puikūs, kai įstatymus pažeidžiame mes, ir blogi tik tada, kai mes tampame jų pažeidimo

auka, rašo J. Schlessingeris.

Demaskuodamas administracijos mėginimus pateisinti agresiją prieš Grenadą melagingu būtinumu "išgelbėti" JAV piliečius, istorikas nurodo, kad pavojus jų gyvybei kilo ne iki įsiveržimo, o jo metu. Bet kokiu atveju gelbėjimo operaciją visada galima atlikti be įsiveržimo į šalį, jos vyriausybės nuvertimo ir teritorijos okupavimo. Reaganas įsitikinęs, kad įstatymų galima nepaisyti, kai JAV kariauja šaltąjį karą. Reagano administracija tarptautinių įstatymų koncepciją pakeitė koncepcija, kad JAV — pačios sau įstatymas.

Vadindamas tai "bepročio teorija", Schlessingeris nurodo: "Nėra abejonės, kad bepročio teorija galima vadovautis tam tikrą laiką, kaip ja vadovavosi Hitleris. Tačiau naujai Hitleris nuo šiol tapo pavyzdžiu Amerikai? Bepročio teorija žemina ir plėšia Washingtono ir Lincolnio nacijos garbę".

Schlessingeris rašo: "Mes labai nenustebsime, jeigu rytoj paėmę laikraštį perskaitysime, kad prezidentas Reaganas įsiveržė dar į vieną šalį — Nikaragvą arba Siriją, kadangi jo doktrina pavojingai lanksti. Beveik kiekvienoje pasaulio šalyje yra Amerikos piliečių, kurių atžvilgiu galima paskelbti, kad jiems grėsia pavojus. Ir beveik apie kiekvieną šalį galima pasakyti, kad JAV saugumui ji turi strateginę reikšmę".

Tarptautinių įstatymų laikymasis, pabrėžė istorikas, yra "būtina tvirtos taikos sąlyga. Kai mes atsisakome tarptautinio elgesio standartų ir mūsų nacionalinės politikos pirmąją, o ne paskutinąją priemonę yra karinės akcijos, mums prasideda pavojingi laikai".

Vladas Burbulis

ĮGYVENDINTA TIKROVĖJE

Štai kas buvo rašoma prieš 45-rius metus Lietuvos Seimo ataskaitoje: "Pradinėms mokykloms reikia naujų patalpų. Jeigu mokyklos bus statomos tokiu spartumu kaip dabar, tai tik po 20 metų tegalėsime visoms mokykloms įrengti tinkamas patalpas".

Priminsime mūsų skaitytojams, kad dar 1931 m. buržuazinė Lietuvos valdžia gyrėsi įgyvendinusi visuotiną privalomą pradinį mokymą.

Bet, kaip matome, praėjus net 7 metams dar toli buvo iki šio įstatymo įgyvendinimo. Nežiūrint to, tame pat seimo posėdyje 1938 metais nubalsuota už kitus dienvakarišką punktus: padidinti reprezentacines išlaidas prezidentui, palikti net 230 ha nenusavinamos žemės normą Lietuvos Tarybų nariams, pasirašiusiems Nepriklausomybės aktą 1918 metais...

1938 m. gimnazijose ir progimnazijose mokėsi kiek daugiau kaip 20 tūkst. jaunuolių ir merginų. Panašaus profilio — bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose dabar vien tik Vilniuje mokosi gerokai daugiau vaikų.

Dar sugrįžkime prie pradžios mokyklų: Jose tais pačiais 1938 m. mokėsi net keli šimtai tūkstančių vaikų. Tikrai didesnė pusė nebaigė arba jau tarybų valdžios metais vėl atsisėdo už mokyklinio suolo.

"Lietuvos aidas" 1938 m. aprašytas seimo posėdis praskleidė tikrai kraštelį už dangos pigaus farso su Vilniaus, 1984 vasario 2

liaudies švietimu, kur svarbiausias mokytojas buvo, aišku, ne mokytojas, bet kunigas, buožė, kapitalistas.

Šioj srity lyginti dvi Lietuvos neįmanoma, todėl pasitenkinsime Vilniumi. Kad neatrodytų per daug ryškus kontrastas, imkime tikrai vieną, Vilniaus 22-ąją vidurinę mokyklą. Tie, kurie čia atėjo mokyti, tarkime, 1956 metais, aišku, žino: mokykla buvo dviejų aukštų mūriname sename name netoli Aušros vartų. 1965 m. ją perkėlė į Antakalni, į naują rūmą, o Geležinkelio stoties rajono vaikai liko mokyti naujose S. Neries ir A. Vienuolio mokyklose senamiestyje. 22-oji lietuvių vidurinė mokykla augo toliau ir aštuntojo dešimtmečio pradžioje gavo priestatą beveik lygų dydžiu ir patogumais pagrindiniams rūmams. Pastatyta ir antra sporto salė. Senuose, nepritaikytuose namuose mokyklų Vilniuje nebeliko, kai kurios turi ne tik sales, moderniškus kabinetus, bet ir plaukymo baseinus.

22-os vidurinės mokyklos pavyzdys rodo buvus netrumpą tarybinės lietuvių mokyklos kelią gerinant tikrai vieną švietimo darbo barą — materialinę bazę. Ką daryti — palikimas, tekęs tarybų valdžiai, buvo iš tikrųjų skurdus. Liaudies švietimui ir dabar skiria mažiausią milžinišką lėšos, ieškoma ir randama kaskart efektyvesnių būdų jaunimą paruošti gyvenimui. Nuoseklus darbas davė apčiuopiamą

Straipsnis iš Anglijos laikraščio "Morning Star"

Šiandien ne mažiau kaip 25 procentai Izraelio darbininkų, t. y. 300 tūkstančių žmonių, dirba šakose susijusiose su ginklų gamyba. Izraelis — be NATO šalių — stambiausias ginklų eksportuotojas pasaulyje.

Izraelio ekonomika plačiu mastu buvo pradėta militarizuoti po 1973 metų karo, siekiant sumažinti ginklų įvežimą iš JAV ir tuo pačiu spręsti mokėjimų balanso problemą. Be to, buvo vadovaujama ir svarbiu politiniu sumetimais — Izraelio valdytojai troško tapti pilnateisiais savo karo mašinos šeimininkais.

Santykiai tarp JAV ir Izraelio prekybos ginklais srityje buvo apibūdinti 1981 metų memorandume dėl Izraelio ir Amerikos "strateginio bendradarbiavimo".

Anot vieno iš tuometinio Izraelio kabineto narių Jakobo Meridoro, izraeliečiai pasiūlė amerikiečiams nekonkuruoti su jais Taivanyje, Pietų Afrikoje, Karibų jūros baseine arba kitose vietose, kuriose jie atvirai prekiauja ginklais. Ešą, suteikite mums veiksmų laisvę, ir mes būsimė jūsų komivojažeriai.

Dabar Izraelis prekiauja ginklais kur tik įmanoma, ekonominę naudą derindamas su politine. Jį globoja Amerikos administracija, nes jis tarnauja jos ambicingiems imperialistiniams tikslams.

Izraelis tiekia dideles partijas ginklų Centrinės Amerikos valstybėms, visų pirma toms, kurios "padeda" destabilizuoti padėti Nikaragvoje. Stambiausias Izraelio klientas — Salvadora karinė chunta. Tarp 1972 ir 1980 metų Izraelio daliai teko 80 procentų Salvadora importuojamų ginklų. Ten yra mažiau mažiausia 100 Izraelio karinių patarėjų.

Karinė pagalba chuntai koordinuojama su Jungtinių Valstijų politika. Pavyzdžiui, kai prezidentas Reaganas susidūrė kongrese dėl karinės pagalbos suteikimo Salvadorui, Izraelis "perleido" iš jam skirtų fondų 21 milijoną dolerių Salvadora režimo naudai.

ARABŲ KOMUNISTŲ RAGINIMAS

Arabų komunistų ir darbininkų partijų atstovai ragina šalis vengti karinės jėgos naudojimo sprendžiant Palestinos pasipriešinimo judėjimo vidaus nesutarimus ir pradėti dialogą, kuris yra vienintelis jų sureguliuojimo būdas. Tik taip, pažymima dokumente, galima išsaugoti Palestinos revoliucijos būrį, jos avangardą — Palestinos išsivadavimo organizacijos — vienybę kovai prieš Amerikos ir Izraelio agresiją ir ekspansiją.

VIS LABIAU OKUPUOJA ČADĄ

Iki šiol Čadą okupacinėje kariuomenėje buvo daugiau kaip trys tūkstančiai Prancūzijos kareivių ir karininkų, beveik 4 tūkstančiai Zairo komandos, šimtai samdinių ir "patarėjų" iš JAV, Anglijos ir Izraelio.

Kaip praneša agentūra Frans press, į Čadą dar atvyko naujas stambus Zairo kariuomenės kontin-

gantas — apie 4 tūkstančiai žmonių. Šioms dalims vadovauja samdiniai užsieniečiai, užverbuoti rasištinėje Pietų Afrikoje ir Vakarų šalyse su Izraelio pagalba. Nutarimą sustiprinti Čade Zairo kontingentą Kinšasa priėmė JAV ir Prancūzijos spaudimu, pažymi Afrikos spauda.

1977-1981 metais Izraelis buvo vienintelis ginklų tiekėjas Gvatemalai. Būtent, tuo laikotarpiu JAV propagandiniams tikslais apribojo pagalbą režimui šioje šalyje.

Izraelis aprūpino Gvatemalą elektronine sistema, kuria galima nustatyti, kur naktį yra elektros energijos vartotojų. Taip valdžia tikėjosi išaiškinti, kur spausdinami nelegalūs leidiniai, kur vyksta pagrindiniai mitingai ir Gvatemalos sukilėlių konferencijos. Šioje šalyje taip pat tarnauja 300 Izraelio karinių patarėjų. Ten jie atsirado netrukus po to, kai JAV Kongresas užprotestavo, kad į Gvatemalą vyktų Amerikos personalas.

Izraelio karinių patarėjų galima sutikti ir Hondūre, kur jie ruošia būrius prieš sandinistus.

Iki Somozos diktatūros nuvertimo Nikaragvoje Izraeliui priklausė 98 procentai visų karinių tiekimų į šią šalį.

Kai kuriose Centrinės Amerikos valstybėse Izraelio instruktoriai dirba armijoje ir policijoje moko vietinius kadrus psichologinio karo taktikos.

Aktyviai ir glaudžiai bendradarbiaujama su Čilės chunta. Izraelis tiekia jai įvairiausias karines technikas, šaudmenų, aprangą. Kai kuriomis žiniomis, šioje šalyje taip pat netrūksta Izraelio karinių specialistų.

Izraelyje leidžiamas laikraštis "Al Gamišmar" kartą rašė: "Provakarietiškujų, autoritarinių ir antilaudinių režimų lyderiai "trečiojo pasaulio" šalyse dažnai naudojami mūsų ryšiai su Jungtinėmis Valstijomis. Taip jie tikisi be ypatingų sunkumų gauti iš mūsų tiesioginę politinę ir karinę pagalbą. Tokio režimo, klasikinio šia prasme, pavyzdžiu gali būti Haitis, kur Izraelis vaidina labai reikšmingą vaidmenį įvairiose gyvenimo srityse".

Žodžiu, Izraelis veikia ten, kur Jungtinės Valstijos dėl vieno ar kitų priežasčių vengia pačios veikti. Izraelis užsibrėžė uždavinį — nuolat būti naudingas Vašingtonui globaliniu mastu. APN

— Buvęs prezidentas Jimmy Carteris per Beiruto savaitraštį "Monday Morning" atvirai pasisakė už amerikiečių marinių ištraukimą iš Beiruto.

— Sumažėk, nepasiekėk.

Pastangos: tikros ir bergždžios

Kultūra ar politika? Kas svarbiau, kam daugiau reikia skirti pastangų, laiko, lėšų?

Šiais klausimais pastaruoju metu gyvai diskutuoja dipukiškoji emigracija — ir visų pirma — Jungtinėse Amerikos Valstijose.

Būtina pabrėžti — „politika“ čia labai siaura sąvoka. Tai tiesiog nacionalistinė antitarybinė veikla, kiek sumoderninti seni „vadavimo“ šūkių.

„Politika“ darosi tiesiog juokinga, — teigia įžvalgesni veikėjai, — tik kultūrinės pastangos yra šio to vertos, tik jos gali suteikti prasmingą emigraciniam egzistavimui.

„Ne!“ — šaukte šaukia žemiausio lygio politikieriai, — „be tos kultūros galime puikiai gyventi!“

Ir nors blavių balsų lietuviškojoje emigracijoje palyginti gausu, — deja, jų vis dar ne dauguma.

Pigus, lėkštas politikavimas lydi dažną emigracinį renginį, kuriam lėšos ištraukiamos iš patiklųjų kišenės.

Taip buvo, pavyzdžiui, su labai išgarsintomis „Pasaulio lietuvių dienomis“, šią vasarą surengtomis Čikagoje. Joms nebuvo pagailėta nei jėgų, nei lėšų, tačiau tos dienos visų mažiausiai lietuvišką emigraciją, jos spręstiausias problemas.

Na, o kaip su grynai kultūriniais dalykais? Čia reikalai dažniausiai tiesiog apverktini.

Štai prieš kiek laiko gimė įdomi mintis: įsteigti liuanistinę katedrą prie Ilinojaus universiteto. Humanitarinį išsilavinimą turinčių žmonių lietuviškojoje išeivijoje dar pakanka, tačiau liuanistikos, kaip ir apskritai lietuviybės, reikalai Valstijose tikrai prasti. Tad tokios katedros steigimas, ko gero, inėštų tam tikrą pagyvėjimą į emigracijos kultūrinį, mokslinį gyvenimą.

Tačiau šioje šalyje vien gerų norų nepakanka: reikia lėšų, ir — labai nemažų. Štai čia buržuazinė emigracija dar kartą parodė savo požiūrį į kultūrą: lėšų telkimas liuanistinei katedrai (teisingiau: profesoriaus vietai universitete) gauti vyksta labai lėtai, ir jei spręsti pagal kai kuriuos praneši-

mus, net visai sustojo. Nepaisant to, iš šios istorijos mėginama spausti „politinį kapitalą“. Nors liuanistinės katedros likimas šiuo metu labiau nei abejotinas, reakcinėje emigracinėje spaudoje pasirodė nedviprasmiškos pastabos: būsimoji katedra turės nustelbti visa, kas gausaus mokslininkų būrio daroma dabartinėje Lietuvoje liuanistikos srityje. Netgi taip ir rašoma — be jokios dvejonės . . .

Kitaip pasielgė „Metmenų“ žurnalas, kurio jokiū būdu neapkaltnisi simpatijomis dabartinei Lietuvai, tačiau kurio autorių dalis yra išlaikę sveiko proto. Štai ką „Metmenyse“ rašo išeivijos istorikas Vincas Trumpa:

„Visi žinome, kad labai didelis ir rimtas liuanistinių studijų darbas dirbamas Lietuvoje, ypač lietuvių kalbos, tautosakos, iš dalies — literatūros bei literatūros istorijos srityse . . . Žodžiu, liuanistinių studijų centras yra ir privalo būti Lietuvoje. Išeivija gali turėti tik pagalbinės reikšmės, derindama savo pastangas ir kiek galima glaudžiau bendradarbiaudama su Lietuvoje dirbamu darbu“.

Kitas „Metmenų“ autorius — Donatas Šatas — liuanistinės katedros klausimu rašo:

Vis dėlto išeivija sunkiai sugeba savo kultūrinę veiklą racionaliai organizuoti, greičiausiai, ir liuanistinės katedros darbas nukryps savais, bet nebūtinai pačiais svarbiausiais keliais. Mokslų Akademijos ir Vilniaus universiteto atliekami plačios apimties darbai, ir vargu ar Ilinojaus universiteto katedra ką nors svarbaus čia nuveiks, greta lietuvių kalbos dėstymo vienam kitam lietuvių kilmės jaunuoliui ar šiaip kalbomis besidominčiam studentui“.

Reiškinys, tikrai būdingas dipukinei emigracijai: būsimoji liuanistinė katedra — dar tik projektuose, ir, atrodo, labai nerealiuose projektuose, o dėl jos jau vyksta plačios diskusijos. Laimei, kaip isitikinome iš cituotų straipsnių, juose išsakoma ir blavių minčių. Deja, labai retai . . . V. M.

Jei nori, skaityk originalą

Šios knygos vienkartinis tiražas iš tikro įspūdingas — 100 tūkstančių egzempliorių, o užtikti ją labai nelengva, nors visos sąjunginių leidyklų išleistos literatūros nemaža patenka ir į Lietuvos knygynus. Tai — „Raduga“ („Vaivorykštė“) leidyklos išleista knyga „American Verse in Russian Translation, XIX-XX centuris“ — „Amerikankaja poezija v russkich perevodach, XIX-XX vek“. Dvikalbis leidinys (667 psl.) įdomus ne tik savo tematika, savo „objektu“, jis patraukia dėmesį ir amerikietiškos poezijos gausumu, ir mokslinė vertė: pateikiant geriausius atskirų poetų eilėraščius originalo kalba, greičiau spausdinami rusiški vertimai — neretai net keliais pavyzdžiais, siekiant atskleisti vertimo „mechanizmą“; pateikiamos biografinės 38 amerikiečių poetų ir 29 vertėjų biografijos, plačiuose komentaruose aptariamas kiekvienas išspausdintas eilėraštis.

Tarybų Sąjungoje yra įprasta ir dažnai pateikiami masiniam skaitytojui kitų tautų poetai lygiagrečiai dviem kalbom: autoriaus ir vertimo. Tai ne tik moksliška, bet ir įdomu: nori skaityk vertimą, nori—

originalą, ir lygink juos.

Tuo būdu šimtui tūkstančių skaitytojų skirta JAV poezijos rinktinė skamba abiem kalbom. Čia geriausi E. A. Poe, W. Whitman, J. Greenleaf Whittier, R. Frost, C. Sandburg, Th. Stearns Elliott, M. Moore, R. Jarrell, A. Ginsberg, J. Dickey ir kitų eilėraščiai. Kai kurių jų vertimai, kaip minėta, pateikti keliais variantais — pavyzdžiui, E. Poe „Ulalume“ išvertė K. Balmontas, V. Briusovas ir V. Toporovas, o „Annabell-Lee“ — K. Balmontas, V. Briusovas ir V. Rogovas. Pateikta platoka įžanga apie JAV poezijos istoriją, iš kurios aiškėja, kad tarybinams skaitytojams iš vertimų pažįstama ir pati pirmoji amerikiečių poetė — Massachusetts kolonijos gubernatoriaus žmona, aštuonių vaikų motina A., Breadstreet (1612-1672), kurios dėka pirmasis amerikiečių poezijos rinkinys išvydo pasaulio šviesą 1650 metais Londone . . .

Apskritai, Lietuvą lankantys tautiečiai gali pastebėti, jog mūsų knygynuose atskirus skyrus sudaro lentynos, kuriose parduodamos užsienio rašytojų knygos originalo kalba — anglų, prancūzų, vokiečių,

Septyni šimtai milijardų dolerių

[SUTRUMPINTAS]

Septyni šimtai milijardų — tokia astronominė suma. Tarptautinio ekonominių tyrimų instituto duomenimis, pasiekė besivystančių šalių skolos. Didžiąją dalį jos „trečiojo pasaulio“ šalys skolingos stambiausiems JAV, Didžiosios Britanijos, VFR, Japonijos, kitų išsivysčiusių kapitalistinių šalių bankams, taip pat pagrindinėms tarptautinėms finansinėms organizacijoms — Tarptautiniam valiutos fondui ir pasauliniam bankui, kuriuose dominuojantį vaidmenį vaidina Amerikos finansinis kapitalas. Tarp besivystančių ir imperialistinių valstybių išskyla gilūs ekonominio politinio pobūdžio prieštaravimai.

Vien Lotynų Amerikos šalys skolingos užsienio kreditoriams daugiau kaip 300 milijardų dolerių. Iš jų vien Brazilijai ir Meksikai atitinkamai tenka 92 ir 87 milijardai dolerių. Brazilijos skola vien procentų pavidalu sudaro daugiau kaip 2 milijardus dolerių. Praėjusiais ir šiais metais ji gavo dar 4.5 milijardo dolerių iš Tarptautinio valiutos fondo ir 4 milijardus dolerių iš privačių užsienio bankų. Kadangi šalies vyriausybė iš pradžių atsakė vykdyti griežtą ekonominę politiką, kurios reikalavo Tarptautinis valiutos fondas, privatūs bankai nutraukė paskolų mokėjimą. Tačiau neseniai Brazilijos valdžia

ispanų. Jų nusipirksi ne tik specialiuose kapitalistinių šalių ir socialistinių kraštų knygynuose ar antikvariatuose, net ir bet kuriame miesto knygynė. Šios knygos yra ne tik atvežtos iš svetur, bet ir išleistos Maskvoje, tarybinių leidyklų. Štai čia guli greta E. A. Poe, S. T. Coleridge, R. Bradbury, J. Joyce ir kitų anglų kalba rašiusių klasikų ir šiuolaikinių autorių veikalai. Jų pasirinkimas — Platus ir įvairus.

Dairantis po užsienietišką literatūrą (nekalbėsime čia apie gausius vertimus) Lietuvos knygynų lentynose, visada prisimena, kad visai priešingas vaizdas yra, pavyzdžiui, Amerikos žemyne. Ką ir besakyti apie lietuvių ar latvių autorius, nors jie ir geriausiai apibūdinami „The World Literature“ ar panašiam leidinyje, ten ir geriausių rusų klasikų atstovai retai užtiksi. Užtat, jeigu tik pasirodo koks nors įtartinos vertės „disidentinis“ autorius, jo portretai amerikiečių pastangomis pasipila ne tik po Šiaurės, bet ir po Pietų Amerikos valstybes. Prisimenu, kaip lietuvių turistai kai kuriose Lotynų Amerikos valstybių sostinėse negalėjo užtikti nė vieno rusų arba tarybinio autoriaus, bet užtat iš visur žvelgė Solženycino portretai ir jo knygos, net JAV kultūros namuose, nors jis niekadados nebuvo amerikiečių rašytojas! . . .

Taip, mat, suprantamas kultūrinis bendravimas literatūroje ir „grynai estetinis“ požiūris į literatūrinę kūrybą. Kokią teisę turi kalbėti apie kažkieno „politizuotą“ literatūrą tie, kas vadovaujasi tokiu požiūriu į tarybinių tautų kūrybą ir kas tą požiūrį leidybinėje daugelio Amerikos šalių praktikoje yra pavertęs vyrujančiu, įtakingiausiu?

O jie dar drįsta prieštarauti (!), jog Tarybų šalyje nežinoma kitų tautų literatūra. Tik gerai, dorai ir sąžiningai palyginkime!

Kazys Vilnietis

priėmė jai diktuojamas sąlygas, apribojusi gyventojų pajamų augimą. Paskolų mokėjimas buvo vėl atnaujintas.

Praėjusiais metais Meksika buvo atsidūrusi ties bankroto riba visų pirma dėl pasaulinių naftos kainų kritimo. Meksikos vyriausybė keletą kartų iš eilės devalvavo nacionalinį piniginių vienetą pesą, apribojo importą, infliacines priemokas gyventojams ir sugebėjo išvesti šalį, atrodytų, iš beviltiškos padėties. Meksikai pavyko pratęsti 19 milijardų dolerių skolos išmokėjimo terminus, o taip pat išmokėti už ją procentus. Kitais metais Tarptautinis valiutos fondas pažadėjo suteikti Meksikai 4 milijardų dolerių paskolą.

37 milijardo dolerių skolinga užsienio kreditoriams Folklandų konflikto nualinta Argentina. Šiuo metu tikimasi, kad nauja R. Alfonsino vyriausybė taip pat imsis griežtų ekonominių priemonių.

Venezuelos, kuri taip pat smarkiai nukentėjo nuo pasaulinių naftos kainų kritimo, užsienio skola siekia 35 milijardus dolerių. Krivinoji Čilės diktatūra skolinga užsieniui 18 milijardų, o Peru — 12 milijardų dolerių. Visos šios šalys siekia atidėti skolų grąžinimo terminus ir nori gauti naujų paskolų.

Skolose paskendęs praktiškai visas Afrikos kontinentas. Skirtumas tik tas, kad daugelis Afrikos valstybių skolingos ne tik JAV, Tarptautiniam valiutos bei pasauliniam bankui, bet ir Vakarų Europos bankams. Pietryčių Azijoje giliai šaknis įleidęs Japonijos finansinis kapitalas, besinaudojantis palyginti stabilium savo valiutos kursu.

JAV ir kitų imperialistinių valstybių kontroliuojamos tarptautinės finansinės organizacijos teikia pirmenybę toms šalims, kuriose vykdoma pirmosios priimtina vidaus ir užsienio politika. Šalys, norinčios įgyti šių organizacijų palankumą, turi gerai išsąmoninti „reaganomikos“ pastulatus bei Reagano „gyvybinių Amerikos interesų“ teoriją. Neatsitiktinai didelę dalį paskolų gauna Izraelis, Salvadoras, Gvatemala, Tailandas, Somalis, Zairas, Sudanas, Paragvajus, Urugvajus, Jamaika. O į derybas dėl paskolų mokėjimo terminų atidėjimo Vakarų išsivysčiusios šalys leidžiasi todėl, kad pačios betarpiškai tuo suinteresuotos. Tai liudija toks iškalbingas pavyzdys: vien penkių Lotynų Amerikos valstybių skola 150 procentų viršija 9 pačių stambiausių JAV privačių bankų kapitalą. Kreditorius pasidaro priklausomas nuo skolininko.

A. Godunavičius

1983 gruodžio 15

DOVANA NEŠA NAUDĄ

Etiopijoje Bahr Daro politechnikos institutą, kurį pastatė ir padovanuoja Tarybų Sąjunga 1963 metais, baigė daugiau kaip du tūkstančiai studentų. Dabar jie dirba pagrindinėse šalies liaudies ūkio šakose. Nuolat plečiama didžiausios Etiopijos mokyklos mokomoji ir techninė bazė. Čia veikia šeši fakultetai, apie dvidešimt įvairių dirbtuvių ir laboratorijų. Vien tik per pastaruosius metus Tarybų Sąjunga papildomai perdavė jiems 200 įrengimų.

Vilnis, 1984 vasario 2

KULTŪRINIS gyvenimas

APIE VYRŲ CHORĄ ALYTAUS MIESTE

Chorvedys Jonas Pavilionis. Nuotrauka paimta iš miesto jubiliejinio albumo "Alytus".

Alytaus mieste ir rajone yra daug žinomų meno saviveiklos kolektyvų, kurie savo veiklos istoriją skaičiuoja ne keliais metais, o ištisais dešimtmečiais, garsina Alytų visoje respublikoje, yra koncertavę daugelyje šalies miestų ir užsienyje, iškovoje apdovanojimus sąjunginiuose konkursuose. Tačiau kiekviena diena susidurdama su šaldytuvų gamyklos vyrų choro nariais, stebėdamas jų darbą, širdyje tvirtai tikiu, kad netolimoje ateityje į žinomų kolektyvų būrį įsilies ir šis vyrų choras. Tiesa, miesto kultūriname gyvenime jis jau žinomas, "prasimušė" ir pripažinimą respublikoje, tačiau tikriausia daugelis dar galvoja: ar tik nebus čia laikinas blykstelėjimas? Juk ne paslaptis, kad išlaikyti pastoviai veikiantį chorą yra be galo sunku. Dabar aš jau galiu tvirtai pareikšti, kad šio choro planai neapsiriboje tik rytdiena — choristai jau mato save Vingio parke 1985 metų respublikinėje dainų šventėje. Daugelis turbūt net šyptelėjo — ten dar reikia patekti. Pernai choras dalyvavo respublikiniame chorų sąskrydyje Šiauliuose, ir jo paruoštą dalinį respublikinės dainų šventės repertuarą žiuri įvertino labai gerai.

Tik prieš trejus metus gamyklos partinio komiteto sekretorius Vilnius Valeika iškėlė mintį suburti vyrų chorą. Nežinau, kiek ta mintis buvo brandinta, kiek dėl jos abejota. Svarbu, kad jai pritarė žinomas mieste chorvedys Jonas Pavilionis. Ir prasidėjo entuziastų odisėjos per cechus, skyrius, laboratorijas, biurus — pabandyk iš tūkstančio vyrų surasti tikrai balsingus, ištvermingus dainos mylėtojus.

Kruopštus darbo dėka po pusės metų jau buvo iškopta į miesto Dainų slėnio estradą švenčiant Alytaus 400-ųjų metų jubiliejų. Choras jau koncertavo miesto visuomenei keliuose iškilminguose koncertuose, respublikiniame konkurse "Dainuok darbo Lietuva" iškovota trečioji vieta, pernai kolektyvas pripažintas geriausiu tarp savos Vilnis, 1984 vasario 2

žinybos chorų.

Norisi gražiu žodžiu atsiliiepti apie dešiniąją vadovų Jono Pavilionio ir Česlovo Kliminsko ranką — choro tarybą. Jai vadovauja neeilstantis ir visų gerbiamas Vasilius Mikkokenas. Atskiri balsai irgi turi savo "vadus". Na, ir pabandyk, žmogau, neateiti į repeticiją, kada ne vadovas, o "savi šukuos". Malonu, kad kolektyve labai draugiška atmosfera, visi bendrai sprendžia iškilusias problemas. Čia vyksta pokalbiai apie muziką, klausomasi naujausių chorinių įdainavimų.

Kolektyvo repertuare — virš 20 dainų. Tai ir lietuvių liaudies dainų, kitų broliškų respublikų kompozitorių kūriniai, chorai iš operų, "šlifuojamas" respublikinės dainų šventės repertuaras.

Vytautas Puzas

P.S. Straipsnyje minimas Alytaus mieste žinomas chorvedys Jonas Pavilionis pažįstamas ir mums čikagiečiams. Užpernai jis Čikagoje viešėjo daugiau kaip du mėnesius, susipažino su mūsų saviveiklininkais, pabendravo su "Lakštutėmis", "Vilnies" salėje ne viename suėjime padainavo, paskambino pijaninu. Jonas Pavilionis čikagiečiams saviveiklininkams paliko neišdildomą įspūdį kaip nuširdus, draugiškas ir aukšto lygio menininkas. Red.

DAILININKŲ PLENERE VENGRIJOJE

Vengrijos miestelyje Haidubesenienyje vyko kasmetinis tarptautinis dailininkų pleneras. Į jį buvo suvažiavę 23 menininkai iš socialistinių šalių, iš Suomijos. Plenere dalyvavo du Lietuvos dailininkai — grafikė Danutė Jonkaitytė ir tapytojas Romualdas Kunca.

Plenero dalyviams už sukurtus darbus teikiami keturi medaliai ir keturios premijos. Šiomet medalį parsivežė ir D. Jonkaitytė. Vienas R. Kuncos parodoje eksponuotų darbų liko miesto paveikslų galerijoje.

TARP KNYGŲ

Baltos lankos, juodos avys

Pažangūs Amerikos lietuviai gerai pažįsta Genovaitę Raguotienę ne tik iš jos viešagės Jungtinėse Amerikos Valstijose, kur buvo pakviesta Antano Bimbos, ne tik iš jos susitikimų su tautiečiais įvairiose Amerikos lietuvių kolonijose ir Vilniuje, kur ji gyvena su žinomu literatūros kritiku, proletarinės Amerikos lietuvių kultūros istorijos tyrinėtoju Broniumi Raguočiu, bet taip pat iš jos knygų, iš jos raštų apie lietuvių kultūrą, knygas ir ypač apie vaikų literatūrą.

1974 metais labai populiarioje serijoje "Noriu žinoti" išėjo G. Raguotienės knyga "Simtas knygų mįslių". 440 puslapių veikalas išėjo 15 tūkstančių egzempliorių tiražu, tačiau netrukus jis buvo išpirktas, ir "Vagos" leidykla nusprendė "Simtą knygų mįslių" pakartoti nauju leidimu — 1981 metais knyga išėjo net 45 tūkstančių egzempliorių tiražu!

Tačiau aišku, jau ir šio leidinio neužtiksite Lietuvos knygynų lentynose — kaip kiekviena įdomesnė knyga, jaunimo yra išpirkta.

O šiemet G. Raguotienė knygos mylėtojus pradžiugino dar viena savo knyga — "Baltos lankos, juodos avys". Skaitytojai žino, ką reiškia ši mįslė — tai knyga. Vadinas, autoritetinga bibliotekininkestės mokslininkė, Vilniaus universiteto docentė vėl pasakoja ir mąsto apie knygą, vėl skiepija meilę knygai ir moko ją skaityti? Taip, kaip pažymima knygos anotacijoje, — "Leidinyje nagrinėjami pagrindiniai skaitymo kultūros klausimai. Pasakojama apie knygų pasirinkimą, skaitymo būdus, naudojamasi bibliotekų knygomis, asmeninių bibliotekų tvarkymą ir kt."

Ši "skaitymo elementorių" Lietuvos TSR knygų bičiulių draugijos užsakymu išleido 30 tūkstančių egzempliorių tiražu "Minties" leidykla. Didelis tiražas liudija ir didelį tokios knygos poreikį, o tuo pačiu paryškina būdingą Lietuvos

AR VISKĄ PADAREI

Sugrįžta motinos išėjusios,
Sugrįžta
Į šį pasaulį ir sustoja
Po mūsų saule amžina,
Ir atidžiai pažvelgia
Kiekvienam
Į atviras akis,
Tarytum klausdamas:
Ar saulei virš pasaulio
Negresia pavojus,
Ar neužtemdysime jos,
Ar žemė visada galės
Jos spinduliuose sušilti,
Kad bręstų grūdai
Ir kvėpėtų duona rankos,
Ar visada žeme
Vaikai bėgios
Ir basomis kojytėmis ją glamonės;
Sugrįžta motinos ir kiekvienam
Pažvelgia atidžiai į atviras akis:
Ar viską padarei,
Jos klausia,
Kad niekas nedrumstų mūsų
amžinos tylos

Ir mūsų poilsio,
Kad medžiai, mus užklojantys
Vėsiu šešėliu,
Nenužiuotų,
Kad būsimosios motinos
Dėl žuvusių sūnų
Išsielvarto plaukų nerautų!
Ar viską padarei!
Ar viską!

Antanas Drilinga

dvasinio gyvenimo bruožą — knygos populiarumą. Tik pagalvokite ir palyginkite: būdingiausias net beletristikos knygų tiražas ikitarybinėje Lietuvoje buvo apie tris tūkstančius, ir jų metų metais galėdavai nusipirkti, o štai dabar leidinys apie knygos skaitymą išleidžiamas net dešimt kartų didesniu tiražu, ir būkite tikri, jis neužsigulės knygynų lentynose. Krašte, kur steigiamas ir plačiai veikia Knygos bičiulių draugija, turinti centrinę įstaigą, skyrius kiekviename mieste ir rajone, šimtus tūkstančių narių, rengianti įspūdingas knygos šventes, leidžianti knygas ir įvairiais būdais populiarinti savo veiklą, literatūra apie knygos skaitymą savaime susilaukia didžiausio dėmesio. Ir tai dar vienas socialistinės santvarkos būdingas ir didžiulis nuopelnas žmogaus ir tautos dvasinei kultūrai: visuotinis švietimas ir visuotinė meilė knygai. Lietuvoje tai taip pat labai akivaizdu.

G. Raguotienė yra viena iš tų mokytojų skaityti gerą knygą, viena iš knygų populiarintojų, kuri labai palankiomis socialistinio gyvenimo būdo sąlygomis kvalifikuotai, suinteresuotai, nuoširdžiai ir aktyviai skatina paversti knygą neatsiejama kiekvieno lietuvių kasdieninės buities dalimi.

Jos naujoji knyga "Baltos lankos, juodos avys" tarytum siekia paaiškinti antrąją mįslės dalį — "Kas išmano, tas jas gano", atskleisti jos didį, nesilpstantį žavumą, išaukštinti didį žmogaus stebuklą — knygą:

"Rodos, kas čia tokio? Žiūri į knygą, į tvarkingai išsirikiavusias raides. Stovi jos gražiai viena prie kitos, nejudėdamos. Ir ko gi jaudintis? O visgi jaudiniesi. Tose, iš pirmo žvilgsnio ramiose, eilutėse mama ir mokytoja išmokė perskaityti neramias mintis.

Apsiprantame su žodžiu, su knyga ir nedažnai turbūt pagalvojame apie ją, kaip žmogaus sukurta stebuklą. Atsitinka, jog ir nesaugome, ir netausojame jos. Gal dar rečiau pagalvojame, kodėl, kaip ir kur skaitome. Skaitome, ir tiek".

Autorė, pasiremmdama daugelio įžymiausių žmonių išmintimi ir savo didele pedagogine patirtimi, gyvai, įdomiai dalinasi su jaunimu mintimis, kodėl ir kaip skaitome, aptaria skaitymo metodiką, sąlygas, būdus, kūrybiškumą, kvalifikuotumą, panaudojimą, rašo apie žinių turtingumą knygų pagalba, literatūros leidinių įvairovę, apie mokslo fantastinę literatūrą, įvairių žanrų knygas, periodikos vaidmenį, apie bibliotekų darbą, bibliografiją ir asmenines bibliotekas, pasakoja apie visa tai, kas rūpi ir ką reikia žinoti kiekvienam jaunam (ir ne vien jaunam) knygos mylėtojui.

Iš tikrųjų — tai tikras "skaitymo elementorius". Vytautas Kaunietis

MUZIKA VILKAVIŠKYJE

Vilkaviškio rajone vyko muzikos dienos. Rajono centro, kolūkių ir tarybinių ūkių centrinėse gyvenvietėse, mokyklose koncertavo Kauno valstybinis choras, Vilniaus valstybinis kvartetas, Lietuvos televizijos ir radijo ansamblis "Armonika" bei kiti kolektyvai, didelė grupė dainininkų, baletu solistų, skaitovų. 13 koncertų — tokia muzikų profesionalų dovana vilkaviškiečiams.

NUOTAIKINGA ŠVENTĖ

Nuotraukoje: "Grok, Jurgeli" — kaimo kapelių šventė.

Populiarios dabar Tarybų Lietuvoje kaimo kapelos. Jau keturioliktą kartą jos suvažiavo į Kauną parodyti ką sukūrė naujo. Ši savi-veiklininkų šventė vadinasi "Grok, Jurgeli!" Šiais metais iš visų respublikos kampelių suvažiavo 20 kaimo kapelių, su 300 muzikantų, šokėjų ir dainininkų.

Pirmiausia svečiai pasirodė Kauno profsąjungų kultūros rūmuose. Pati šventė vyko Sporto halėje. Į ją sugužėjo keli tūkstančiai kauniečių ir svečių. Kiekvienas norėjo išgirsti ne tik smagų muzikavimą, dainavimą, bet ir pamatyti aktyvią programą.

Lengvu ir energingu mostu šventę pradėjo respublikos nusipelnęs meno veikėjas kompozitorius Jurgis Gaižauskas. Į scenos pakylą ėjo vis nauji savi-veiklininkai. Po tradicinio meno dalyvių pristatymo žiūrovams, prasidėjo kapelių konkursas.

Iš žiūrovų aplodismentų jautėsi, kad savi-veiklininkai suvažiavo į Kauną gerai, kūrybingai pasirengę. Kapelių programoje skambėjo nauji Vytauto Juozapaičio, Jurgio Gaižausko ir Anatolijaus Lapinsko kūriniai.

Malonu, kad kasmet kaimo kapelių meninis lygis auga. Jos žengia vienoje greitoje su profesionaliais menininkais. Todėl vertinimo komisijai nelengva buvo išskirti pačius geriausius. Vis dėlto iš dvidešimties kaimo kapelių buvo atrinktos penkios, kurios vadinamosė varžy-

tuvėse rungėsi dėl pagrindinio prizo. Autoritetingi specialistai pripažino, kad jo verta V. Kursos vadovaujama "Litekso" vilnos gamybinio susivienijimo kapela "Vija".

Specialius Kauno kūrybinių organizacijų prizus pasiglemžė kitos varžytuvių dalyvės. Už išradinę programą "Nemuno" žurnalo dovaną gavo Alytaus LKP 60-čio medvilnės kombinato kaimo kapela. Už jaunatviškiausią programą Lietuvos TSR liaudies buities muziejaus prizą apdovanota Vilniaus Vinco Kapsuko universiteto liaudies kaimo kapela.

Prie apdovanojimo prisidėjo ir žemdirbiai. Kėdainių rajono "Rytų aušros" kolūkis savo prizą įteikė Kauno medicinos instituto muzikantams. "Grok, Jurgeli!" šventės pradininko Kauno profsąjungų kultūros rūmų prizas atiteko Šiaulių Kazio Preikšo pedagoginio instituto kaimo kapelai. Muzika tų muzikanto laurus pelnė kaunietis smuikinkas, darbo veteranas Vincas Ivanauskas. Po pertraukos vėl gerai pasirodė Kauno taksi parko kapela "Santaka". Jai teko žiūrovų didžiojo sūrio prizas.

Liaudies muzikos "Grok, Jurgeli!" šventę įvairino žiūrovams gerai pažįstami aštrialiežuviai "dobilėliai penkialapiai". Sporto halėje susirinkusi publika buvo jautri ir dėmesinga, imli šmaikščiam žodžiui, atsiliepianti į smagią dainą.

Vandalinas Junevičius

Panevėžyje įvyko žemdirbiams mugė

Siuo metu respublikos žemės ūkyje dirba daugiau kaip penkiasdešimt tūkstančių traktorių, per vienuolika tūkstančių grūdinių kultūrų nuėmimo kombainų, apie dvidešimt keturis tūkstančius krovininių automobilių, daug kitos sudėtingos žemės ūkio technikos. Ritmingas jos darbas daug priklauso nuo to, kaip žemdirbiai aprūpinami atsarginėmis dalimis. Praktiškai viename ar kitame Lietuvos TSR valstybinio gamybinio techninio žemės ūkio aprūpinimo komiteto susivienijime ar bazėje yra nepanaudo-

tų detalių, žemės ūkio mašinų ir įrengimų, o kitų rajonų žemdirbiai tokių niekur negauna. Siekiant kuo plačiau įtraukti į apyvartą nepanaudotas materialines technines vertybes, geriau supažindinti ūkių vadovus ir specialistus su mašinomis, įrengimais, kitomis prekėmis, esančiomis rajoniniuose, tarpajoniniuose gamybinuose susivienijimuose ir bazėse, kasmet rengiamos respublikinės žemės ūkio technikos, įrengimų, medžiagų, atsarginių dalių ir kitų gamybinės paskirties prekių mugės.

KAIP KŪRĖSI TELŠIŲ RAJONE UPYNOS KOLŪKIS

Praūžė karo audros. Į gimtąsias vietas sugrįžo Jonas Sokas. Padėjęs šautuvą, išarė pirmąją vagą. Neramūs buvo laikai, apylinkėje siautėjo Gelumbausko banditų gauja. Siurpās ima pagalvojus, kiek šviesių žmonių padėjo be laiko savo galvas. Susidorojo buržuaziniai nacionalistai su pirmuoju apylinkės pirmininku A. Teraškumi, išžudė visą J. Kazlausko šeimą, patykojo naktį ir jų vieton stojusius J. Erlicką, S. Vyšniauską.

Tačiau nei grasinimais, nei žiaurumu nepavyko palaužti upyniečių. Nors ir vengė jie vakarais žiburį troboje degti, nors žinojo, kad bet kada gali sulaukti "svečių" iš miško, po vieną, po kelis 1949-aisiais ėmė stoti į kolūkį. Paragintas kolūkio pirmininko Juozo Gedvilo, atvedė savo vienintelį arkluką ir bendrą tvartą ir Jonas Sokas.

Pamena, kokia buvo pradžia. 13 karvių, 7 kiaulės — visas ūkis, ir tai pašaro stigo. Ne geriau sekėsi ir prie lauko darbų. Viena kuliamoji ir kertamoji, arkluku traukiama. Daugiau vis savo rankų darbu, dalgiu pasikliaudavo.

Tačiau vieną gražią dieną į kolūkį iš Šaukėnų atvažiavo ratinis traktorius — kūrėsi mašinų-traktorių stotys. Bet tada stotyje, aptarnaujančioje visą rajoną, nebuvo tiek technikos, kiek dabar vienas ūkis turi.

Pirmaisiais metais kolūkis netutėjo kuo atsilyginti už darbdarius. Kolektyvinio darbo ėmėsi patys kaimo žmonės, dažnai ir pradinės mokyklos nebaigę. Jiems čia buvo viskas nauja, nežinoma. Tačiau entuziazmas paėmė viršų.

Bene trečiaisiais kolūkio gyvavimo metais, pirmininkaujant Juozui Griškūtiui, pastatytas pirmasis statinys — svirnas. Žmonės patys ardė senus pastatus, nešė lentas į krūvą, po to kolektyviai kalė, obliavo, dažė. Ir šiandien dar stovi tas svirnas — kolektyvinio triūso pra-

džios simbolis.

Jau vėliau išaugo Upynoje 50 vietų kiaulidė, daržinė, karvidė. Kiekviena statyba atrodė didžiulių mastų. Dabar tie pastatai pasenę, ankšti. Gretimais iškilo ištis dideli, gražūs statiniai.

... Tekdavo kolūkiečiams į fermas klampoti ne vieną kilometrą — gyveno atokiai vienas nuo kito, vienkiemiuose. Gyvenvietėje, kur šiandien įsikūrę per 600 upyniečių, testovėjo penketas namų ir bažnytelė. Prabėgo nemaža laiko, kol gyvenvietė išaugo.

— Tai vis kolūkio pirmininko Stasio Daujoto iniciatyva. "Gaspadorius", — džiaugiasi veteranas, šnekėdamas apie pirmininką.

Būtų kas Jonui Sokui prieš trisdešimt metų pasakęs, jog Upynoje šaligatviu vaikščios, asfaltuotu keliu važinės, nepatikėtų jokiais būdais. Šiandien tai atrodo visiškai įprasta. Kaip ir parduotuvė, valgykla, graži aštuonmetė mokykla.

O šiais metais duris kolūkiečių vaikams atvėrė lopšelis-darželis. Niekam šiandien nereikia įrodinėti jo privalumų. Tai patvirtins bet kuris kolūkietis — Ruškos, Mažeikos, vedantys kasryt į darželį po ketvertą vaikučių.

Gera čia mažyliams. Tiesiasi jų rankutės į dailias lėles, meškiukus, susodintus ant lentynų, tvarkingai sudėliotus kitokius žaisliukus, džiugina akį miniatiūriniai linksmy spalvų baldukai.

Kad vaikams per dieną nieko nestigtų, kad netektų nuobodžiauti, rūpinasi net 15 darželio darbuotojų.

... Šiandien — dėdės Derliaus šventė. Ilgai ruošėsi jai mažyliai, norėdami pasveikinti tėvelius Žemdirbių dienos proga. Kolūkio kultūros namuose iškilmingas susirinkimas, jo metu ir darželinukai parodys savo programėlę, tars didelį Ačiū kolūkiui už laimingą vaikystę.

Iš "V.L."

Gražiai tvarko aplinką kaišiadoriečiai. Rudeniop jie apžvelgė šiemetinio darbo šioje srityje rezultatas, išaiškino gražiausias sodybas. Surengta tradicinė, jau 20-oji rajoninė aplinkos grodžio šventė.

Nuotraukoje: Kaišiadoriečių atstovai ir meno savi-veiklininkai sveikina gražiausias sodybas šeimininkus — kaišiadoriečius Aldoną ir Vladą Paškevičius.

STATO ŠILTNAMI

Parodamas statybos trestas Panevėžio "Ekranu" gamyklai stato šiltnamių kompleksą su biutiniu korpusu.

Butiniame korpuse bus darbo kabinetai, laboratorijos iš abiejų šio pastato pusių nusidrieks šiltnamiai su automatiniu šilumos, drėgmės reguliavimu, centralizuotu laistymu. Jau iškilo pirmojo šiltnamio karkasas. 0.4 hektaro plote ekraniečiai augins daržoves savo valgykloms.

Vilnis, 1984 vasario 2

Kovotojus gaubia šlovė

Prie Leipalingio vidurinės mokyklos yra visuomeninis kraštotyros muziejus, kurį įkūrė ir juo daug metų rūpinasi LTSR nusipelnęs mokytojas Algirdas Volungevičius. Muziejuje galima daug sužinoti apie šiuo Dzūkijos apylinkių praeitį, dabartį. Muziejus turtingas eksponatų, kuriuos surinko Leipalingio vidurinės mokyklos mokytojai ir moksleiviai. Tai pasakojimai apie vieną žmogų ir visą liaudį. Gyvenimo troškuli ir praradimo skausmą. Mirti ir amžiną atminimą.

1944-ieji, Didysis Tėvynės karas. Ivanovo mieste gyvenusi Ana Leontjeva išlydėjo Tėvynės ginti vyrą ir vienintelį sūnų — devyniolikmetų Aleksandrą. Kartkartėmis į namus atėdavo laišakai iš fronto.

Motina sūnaus laiškus dėdavo į vieną krūvelę, vyro — į kitą. Vai, kaip ji norėjo, kad abi krūvelės nuolat augtų! Yra laiškas — gyvas! Tačiau tais pačiais metais abi krūvelės nustojo didėjusios. 1944 m. rugpjūčio 1 d. ties Leipalingiu žuvo sūnus, gruodžio 14-ąją — vyras...

Bėgo pokario dienos, dešimtmečiai. Kartą Ana Leontjeva gavo netikėtą laišką iš Lietuvos. Mergaitė moksleivė iš Leipalingio pasakojo, kad jų mokykla prižiūri Aleksandro Leontjevo kapą, prašo motinos papasakoti, koks jos sūnus

buvęs. Jiems, moksleiviams, labai norėtusi sužinoti, kokie tie žmonės, kurie vadavo iš hitlerinių fašistų jų gimtąsias vietas.

Motina prisipažino moksleiviams — po jų laišką atsinaujino netekimo skausmas. Tačiau Ana Leontjeva susitvardė, — bus dar viena, trečia, krūvelė laiškų. Saša, jos sūnus, tarsi atgims tolimoje Lietuvos žemėje. Ir motina parašė.

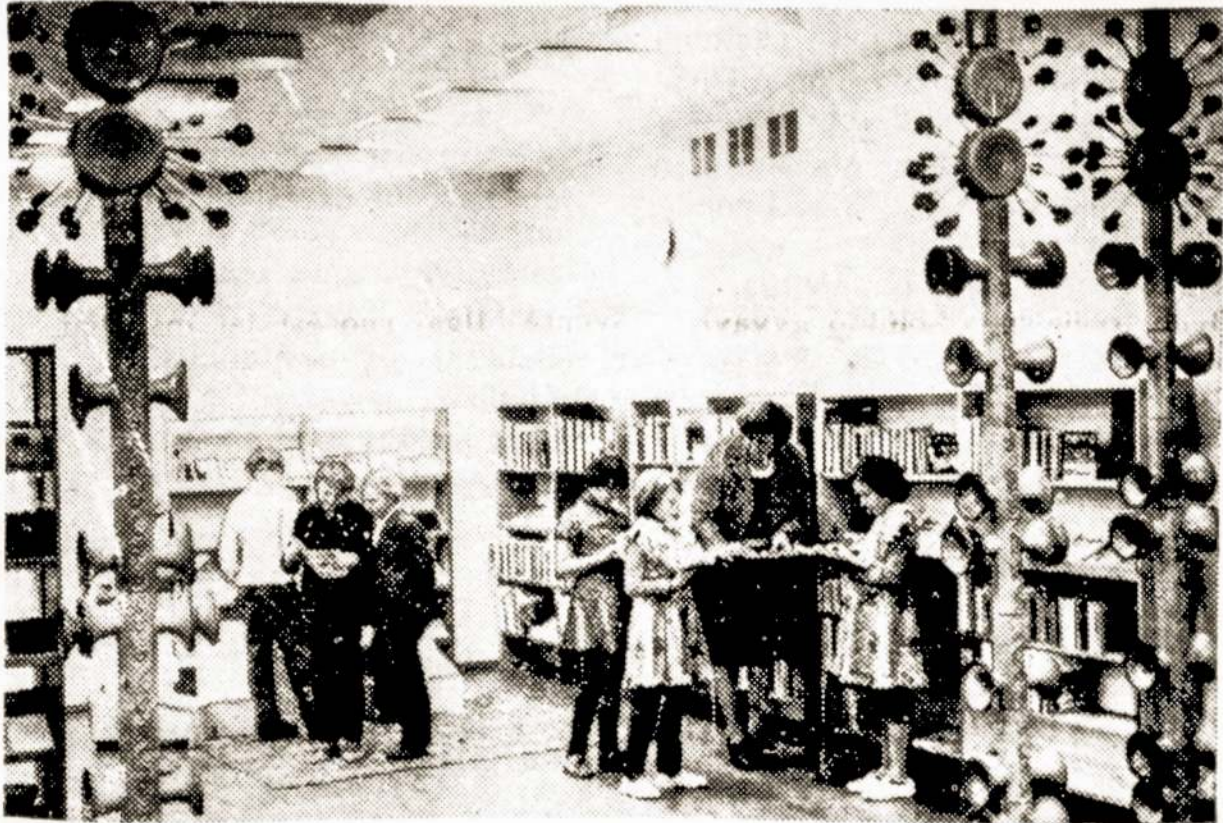
Gavę iš Ivanovo atsakymą ir nuotrauką, leipalingiečiai moksleiviai susijaudinę jį skaitė, rodė tėvams, mokytojams. Kaip gyvas stoji prieš visų akis gražus jaunuolis... Moksleiviai parašė laišką motinai, dėkodami už sūnų.

Į Leipalingį atvažiuoja čia palaidotų tarybinių karių giminės. Juos nuoširdžiai priima mokykla, vietos gyventojai. Daugiausia jų susirenka Pergalės dieną, kai Leipalingyje rengiamos iškilmingos eitynės nuo mokyklos į karių kapines.

Zuvusių karių paieškos truko dešimtmečius. Jos ir dabar tevyksta. Bebaigią mokyklą moksleiviai paieškų estafetę perduoda jaunesiems, ir ji tęsiasi palikdama jaunose širdyse neišdildomą įspūdį, ugdydama pagarbą tarybiniam kariui, draugystės gijomis sujungdama širdis.

Danguolė Čepulytė

Leipalingis

Skoningai įrengtą turtingą biblioteką turi Akmenės rajone Kivyklų kolūkių žemdirbiai. Joje sukaupta daugiau kaip šeši tūkstančiai grožinės ir specialiosios literatūros knygų. Jas skaito pusė tūkstančio kaimo darbo žmonių ir jų vaikų.

Nuotraukoje: Kivyklų kolūkių bibliotekoje.

Vis labiau garsėja Birštonas

Birštono turistinei bazei jau daugelį metų vadovauja Valstybinio kūno kultūros instituto auklėtinis Vladas Jasiūnas. Nemažai turizmo instruktorių ir metodininkų taip pat yra baigę šį institutą. Gal todėl šios bazės darbuotojai svečiams siūlo vis aktyvesnį poilsį — šia vasarą čia pirmą kartą buvo organizuoti žygiai dviračiais. Žygiai pėsčiomis iki Punios ir atgal valtėmis — taip pat pareikalauja iš turistų fizinės ištvermės, o vakarienė prie laužo, nakvynė palapinėse parodo kiekvienam keliaujančiam tikrąjį, ramų mūsų panemunių grožį. Ilgai prisimena Birštono svečiai ir vienos dienos žygį valtėmis Nemunu ir Verknės upe iki Paverknių piliakalnio, pro įspūdingąjį "Ožkų pečių".

Šalyje vis labiau populiarėja šeimyninis turizmas. Į Birštono turistinę bazę šią vasarą jau buvo atvykę 500 šeimų. Ateityje numatoma priimti dar daugiau šeimų. Turistinės bazės direkcija brandina dar vieną įdomią mintį: paruošti

Vilnis, 1984 vasario 2

turistinį maršrutą arkliais. Žada padėti Nemaniūnų kolūkis, auginąs nemažai gražių žirgų.

Per metus Birštono turistinėje bazėje pailsi apie 14 tūkstančių žmonių. Čia atvyksta trijų sąjunginių ir trijų respublikinių maršrutų turistai. Visi lieka patenkinti ir buitimi, ir poilsiu, ir žygiais. Birštono turistinė bazė pripažinta geriausia respublikoje, ne kartą ji pelnė ir sąjunginio socialistinio lenktyniavimo prizus bei pereinamąsias vėliavas. Ir dar vienas svarbus birštoniečių darbo ženklas: turistai čia mokomi gražaus elgesio gamtoje. Ir turistiniame kabinete, ir jaunojo turistų kambaryje matome gražiai pavaizduotas visas Prienų rajono gamtos išymybes. O žygių metu turizmo instruktoriai praktiškai parodo, ką galima ir ko negalima gamtoje daryti. Beje, tvarkinga lankomų paminklų aplinka taip pat visus ragina elgtis taip, kad ir po mūsų atėję pamatytų tą patį grožį.

Gvidas Vingiris

Tarptautinis kurortologų kongresas

Vilniuje Profesinių Sąjungų Tarybos salėje įvyko XIX tarptautinis hidrotermatinės technikos kongresas. Jame dalyvavo delegacijos iš Europos, Azijos ir Lotynų Amerikos šalių. Kongreso tema — "Kurortų ir jų gamtinių faktorių dabartinė padėtis, vystymosi perspektyvos ir panaudojimas gydant žmones ir saugant jų sveikatą".

Kongresą įžanginiu žodžiu pradėjo Centrinės profsąjungų kurortų valdymo tarybos pirmininkas I. Kozlovas.

Kongresas truko keturias dienas. Įvairių valstybių mokslininkai, medikai perskaitė apie 20 pranešimų. Su Lietuvos respublikos sanatorinio-kurortinio gydymo įstaigų veikla, naujaisiais mokslo pasiekimais gydant kurortuose sąnarių ligas supažindino Lietuvos respublikinės

profsąjungų kurortų valdymo tarybos pirmininkas V. Gurauskas bei tarybos kurortologijos mokslinio tyrimo laboratorijos vedėjas V. Meška. Kongreso dalyviai lankėsi kurortuose.

TSRS šalyje kongresas surengtas neatsitiktinai. Čia veikia darni kurortinio-sanatorinio gydymo sistema. Praėjusiais metais beveik 14 tūkstančių Tarybų Sąjungos kurortų ir sanatorių vienu metu galėjo priimti daugiau kaip du milijonus žmonių. Kasmet didėja kapitaliniai įdėjimai, skirti sveikatos apsaugai ir fizinei kultūrai. 1982 metais jie sudarė 15 milijonų rublių.

Kongreso atidaryme dalyvavo Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo pirmininko pavaduotoja L. Diržinskaitė.

Stiklinė vandens... desertui

"Vilniaus senamiestyje statybinkai aptiko keistą rąstą, labai panašų į vamzdį" — ši žinia išsyk sudomino ir istorikus, ir archeologus, ir vandentiekio ūkio darbuotojus. Hipotezė netrukus pasitvirtino — rasta senojo vandentiekio liekana, kurios amžius — penki šimtmečiai. Vertingas radinys papildė turtingą Vilniaus vandentiekio istorijos muziejaus kolekciją. Jo eksponatai vaizdžiai byloja apie vieno senesnių Europoje vandentiekio istoriją.

Vilnius, skirtingai nuo kitų senojo žemyno miestų, turėjo požeminį vandentiekį. Jo vamzdžiai buvo gaminami iš pušinių ir ąžuolinių išilgai išgręžtų rąstų, kuriuos sujungdavo metalinės movos. Vamzdžiais iš tauriojo ąžuolo vanduo tekėjo tik į turtingiausių miestiečių namus, nes ąžuoliniai vamzdžiai buvo brangesni, o jais čiurlenantis vanduo buvo skanesnis. Pirmosios miesto vandenvietės buvo Vingrių šaltiniai, trykštantys netoli Vilniaus gynybinės sienos. Lietuvos didysis kunigaikštis Aleksandras 1501 metais mieste besikuriantiems vienuoliams dominikonams padovanojo žemės sklypą, keturias karčemas ir Vingrių šaltinius. Pastarusius — pasipelnymui. Vienuoliai privalėjo miestą aprūpinti vandeniu, tačiau ilgą laiką vandentiekio išgalėjo naudotis tik didikai bei turtingi miestelėnai. Vanduo tapo ne tik gyvybės, bet ir turto šaltiniu, dėl jo kildavo daug vaidų, bylų ir net muštynių...

Šiandien Vilniuje veikia penkiolika

vandenviečių. Miesto apylinkės vandeningos, požeminiai rezervuarai — didžiuliai. Vilniaus vanduo — ypatingas. Pagrįstai juo didžiuojamės prieš artimus bei tolimus kaimynus. "Jūsų vandenį galima drąsiai patiekti desertui" — ne syki sakė Vilniuje viešintys svečiai iš užsienio. Vilniečiai iki šiol geria vandenį, trykštantį iš skaidrių požemio versmių. Skanus, tyras, gausus ir žiemą, ir vasarą. Gamta paskanino jį įvairiomis druskomis, o įrengimai — fluoru, kuris, anot mokslininkų, stiprina kaulų sistemą, užkerta kelią dantų kariesui.

... Šio amžiaus pradžioje, kai Vilnius jau turėjo beveik pusę dabartinio gyventojų skaičiaus, mieste tebuvo dešimties kilometrų ilgio medinis vandentiekis. Apie tai pasakoja muziejuje saugomi dokumentai. Šiandieninis Vilniaus vandentiekis — didžiulis ūkis, kuriame išsiraizgę tūkstančiai vamzdžių, įrengti rezervuarai, siurblynės, vandenvietės. Milžinišką ūkį aptarnauja didžiulis būrys žmonių, jiems talkina sudėtinga technika. Vilniaus vandentiekio pirmą kartą šalyje sukurta ir pagaminta unikali aparatūra, leidžianti automatiškai valdyti siurblių darbą, priklausomai nuo vandens poreikio.

Dar daug ką gali papasakoti seniausioje Vilniaus siurblynėje įsikūrusio muziejaus eksponatai. Čia greta pageltusių dokumentų, brėžinių, maketų — šiuolaikinės technikos pavyzdžiai, vandentiekio ūkio nūdiens. **Grazina Liukaitytė**

Nauji kultūros namai pastatyti Panevėžio rajono "Aušros" kolūkyje. Dabar kaimo saviveiklininkai turi geras sąlygas ir repetuoti, ir koncertuoti. O saviveiklininkų yra nemaža — moterų vokalinis ansamblis, kaimo kapela, šokių ratelis, estradinis ansamblis.

Nuotraukoje: Repetuoja kaimo kapela.

G. Svitojaus nuotrauka

Orą buria baravykai

Daugeliui kaimo žilaušiu nereikalingi termometrai, barometrai, prietaisai, registruojantys oro pasikeitimus. Žemaičiai ir aukštaičiai, dzūkai ir suvalkiečiai, zanavykai ir Rusnės, Neringos, Ventės Rago žvejai, kiekvienas senesnis Lietuvos kaimas, kiekviena sodyba turi savus "orų biurų".

Dar iš vaikystės pamenu. Su nekantrumu laukdavome, kada gražieji Aukštaitijos ežerai išneš pamėlusius ledus. Ilgėdavomės iš šiltųjų kraštų sugrįžtančios guvišios baltosios kielės arba ledspiros. Paukštelių, kuris, pasak senelių, trepteli koja ir ledus išspardo, sraunumon pagena. Ir dar mums sakydavo: girdi, kielė, skrisdama iš saulės krašto, pasinaudoja gandro paslauga. Atsitupia jam ant nugaros, o tas giesmininkę parneša į Lietuvą. Klausydavom kielės tauškėjimo:

— Pasparyčiau ledą — nuėjo jo puta!

Ir tikrai — po dienos, kitos — ledai pajudėdavo. Kielė dar labiau prapliudavo:

— Aš — kielė, mano kojos kaip piestos. Aš tą sniegą sulesiu, o ledus išspardysiu. Aš pati kaip kupeta, mano kojos kaip peistos. Sumušiu ledą kaip nieką.

O pirmieji pavasario ženklai Aukštaitijoje! Tas mielas širdžiai "pavažos rypavimas" — gavių atodrėkių metas ir sniego tirpimo pradžia. Kaimė sakydavo: "Šiandien žąsinas iš pėdos atsigėrė, rytoj troškulį jautis numalšins! . . ."

Idomūs liaudiškieji pastebėjimai, trumposios ir ilgiosios metų prognozės! Štai ką jos byloja:

— Sausas kovas, šlapias mojus (gegužė) — bus javeliai kaip gojus.

— Jei kovo mėnesį išgirsi perkūniją — pavasario metų karvės pieno duos mažai.

— Per kiek savačių po Jurgio (IV.23) pražysta sodai, per tiek savačių po Petro (VI.29) pjaus rugius.

— Gegutė su miežio akuotu užspringsta. (Miežiams, vasarajui išplaukus, nustoja kukuoti).

— Jei žvaginė (pievų žolė) braška, reikia šieną pjauti.

— Kai auštant Sietynas (žvaigž-

dynas) ateina į pietus, laikas rugius sėti.

— Jei sniegas užkrinta lapus ant medžių, bus švelni žiema.

Kiekvienas pagirio ar vidumiškio kaimas savaip orus buria. Paklauskime dzūkų iš Zervynų:

— Nuo balų rūdos (geležingų šaltinių) eina garas — speigas artinasi.

— Žalvarnio uoksas zvimbia — naktį pašals.

— Džiovinti baravykai klėtyje braška — šarmos lauke.

Ažvinčių paežerėse kita šneka:

— Juodi dugniniai ešeriai kimba, šiltas oras į šaltą mainysis.

— Jei kurtinys po bruknynus trepsi — šaltis girion ateis:

Geriausios girios žmonėms "barometras" — paukščių, žvėrių elgesys.

— Kai gulbės išskrenda, tai į trečią dieną sniego bus.

— Jei gervės skrenda žemai, greitai bus žiema. Jei aukštai — ilgai rogės pašaly stovės.

— Jei viduržiemy saulėta, tai barsukas išeina iš savo urvo, pasisuka ir vėl gula oloje ant kito šono. Jei tą dieną blogas oras, barsukas neina iš urvo ir lieka gulėti ant to paties šono. Tai rodo, kad bus ilgas ir blogas pavasaris.

— Sernas taką per skynimą krūtine praaria — dar gilesnis sniegas iškris.

— Briedžiai nuo balų traukiasi — šerkšnu dengsis giria.

Iš kur tokios pranašystės, spėlionės, einančios iš kartos į kartą? Ar jos tikros, teisingos? . . . Net biologai, zoologai, botanikai, kitų mokslų sričių specialistai neneigia liaudiškų prognozių. Juk jos paremtos gyvais gamtos reiškiniais, gyvūnų elgesiu ir būdu, floros ir faunos pasauliu.

Vėl perverskime liaudiškąjį kalendorių.

Laukiame snieguotą žiemų — uogynai ir grybijos bus turtingesnės. Sekame: kur žuvėdros skrenda — link mėlynų tolių ar pakrantėse klykauja. Vėl ženklas apie giedrą ar audrą. Kurmiai iš paežerės pievų bėga — vadinasi, vanduo kils, atavanai šiltesni tvins ir geriau lydekos nerš. Tokia jau senoji išmintis.

Leonardas Grudzinskas

Mažeikių naftos perdirbimo gamyklos pirmoji technologinė eilė jau veikia trečią metus. Netrukus įmonės pajėgumai dar labiau išaugs. Antroje jos eilėje montuojami technologiniai įrenginiai. Šį objektą numatoma paleisti dar šiemet. Kartu auga ir naftininkų miestas. Pastatyti ištiesi gyvenamieji kvartalai su devynaukščiiais ir dvylikaukščiiais namais. Per pastaruosius metus atvėrė duris "Putino" prekybos centras, "Rasos" parduotuvė, kino teatras. Naujose patalpose įsikūrė ryšių mazgas, taupomiji kasa. Baigiamas statyti jau trečias vaikų lopšelis-darželis.

Nuotraukoje: Mažeikių prekybos centras "Putinas". Jame yra erdvus gastronomas, konditerijos ir kulinarijos parduotuvės, kavinė-baras.

A. Dilio nuotraukos

MIŠKŲ DARBUOTOJŲ DIENA

Kazlų Rūdos bandomajame miškų ūkio susivienijime įvyko iškilmingas susirinkimas, skirtas Miško darbuotojų dienai paminėti. Jame dalyvavo miškų ūkio ir miško pramonės, baldų ir medžio apdirbi-

mo, popieriaus ir celiuliozės pramonės darbo pirmūnai bei gamybos vadovai. Pranešimą padarė Lietuvos TSR miškų ūkio ir miško pramonės ministras V. Lukaševičius.

8

LININIŲ DROBELIŲ RIETIMAI

Įvertinti Panevėžyje pradėjusio veikti naujo linų fabriko produkcijos buvo pakviesta Tarybų Lietuvos verpėjų verpėja Valerija Vrubliauskienė. Suverpusi rateliu pirmąjį kuodelį linų, liaudies meistrė puikiai atsiliepi apie pluoštą, pagaminimą fabrike iš naujojo derliaus.

Linus Lietuvoje dabar augina beveik trys šimtai specializuotų kolūkių ir tarybinių ūkių. Ypač gausiais jų derliais garsėja Anykščių, Biržų, Kupiškio, Pakruojo, Pasvalio rajonai. Kai kuriuose ūkiuose čia iš vieno hektaro gaunama 8-10 centnerių pluošto. Tai tik šiek tiek mažiau už belgiškus arba olandiškus — geriausius pasaulyje derlius. Kad linai gerai derėtų respublikos laukuose, daug rūpinasi selekcininkai. Netoli Panevėžio, Uplytėje, įkurtas Lietuvos linininkystės centras, bandymų stotis. Bendradarbiaudami su Baltarusijos, Rusijos Federacijos, Ukrainos specialistais, Lietuvos mokslininkai išvedė kelias naujas linų veisles — labai pluoštingas, atsparias išgulimui, patogias nuimti kombainais.

Mašinos dabar ne tik pasėja, bet ir nurauna linus. Ir ravėti jų rankomis nereikia — piktžolės sunaikina specialūs herbicidai.

Tiesiai iš laukų linai gabenami į automatizuotus ir mechanizuotus fabrikus — tokius, kaip naujasis, pradėjęs veikti Panevėžyje. Kelmės, Mažeikių, Kudirkos Naumiesčio ir kituose fabrikuose pagamin-tas linų pluoštas siunčiamas į įvairias Tarybų Sąjungos, taip pat Vokietijos Demokratinės Respublikos, Suomijos, Olandijos tekstilės įmones.

Panevėžio "Lino" kombinatė — šioje didžiulėje ir labai modernioje įmonėje — iš linų šiaudelių gaminamas pluoštas, verpiami siūlai ir audžiamos gryno lino drobės, kiti audiniai. Iš jų pasiūtos margažiedės užuolaidos langams, ornamento

ritmu akį traukiančios staltiesės ir staltiesėlės dabina butus, milijonai Tarybų Sąjungos ir kitų šalių moterų dėvi gražias ir puikiomis higieninėmis savybėmis pasižyminčias sukneles. Kad kombinatė išleidžiami gaminiai būtų gražūs, madingi, patiktų pirkėjui, stengiasi didelis būrys dailininkų. Jiems, kaip ir bet kurios kitos srities menininkams, neišsenkamas naujų minčių šaltinis — liaudies kūryba, tautosaka. Kombinato organizuotų etnografinių ekspedicijų po Ignaliną, Merkinę ir kitas Lietuvos vietoves metu surinkta medžiaga praturtina dailininkų vaizduotę. Naujaisiais kūrybiniais sumanymais, darbo patirtimi kombinato dailininkai dalijasi su kolegomis iš kitų respublikų. Praeitais metais "Line" pagaminta tiek audinių, kurių pakanka pasiūti dešimčiai milijonų suknelių. Lininės medžiagos taip pat tiekia dideli Plungėje ir Biržuose veikiančios fabrikai.

Nors ir labai išsiplėtė lininių audinių pramoninė gamyba, savo pozicijų neužleidžia dailiojo audimo liaudies menas. Prie jo tradicijų stiprinimo prisideda Lietuvoje veikiančios liaudies meno verslų įmonės, kuriose darbuojasi keli tūkstančiai audėjų. Joms taip pat sudaromos sąlygos dirbti namuose. Todėl nenuostabu, kad ir dabar Lietuva garsėja meistrėmis, kurios išaudžia nuostabiais nacionaliniais raštais padabintais atklotėles, rankšluosčius, pelniusius tarptautinėse parodose dešimtis aukso medalių, kitokių apdovanojimų.

Geriausius liaudies menininkų darbus renka netoli Uplytės, buvusiamė vėjiniame malūne įsikūrus vienintelis Tarybų Sąjungoje linų muziejus. Jo ekspozicija, kuri atskleidžia mėlynžiedžių linų auginimo ir perdirbimo istoriją nuo neatmenamų laikų, vainikuoja "Lino" kombinato drobės.

Vytautas Zemaitis

Jau paruošė apie 18 tūkstančių žemdirbių

Bukiškių vidurinė kaimo profesinės technikos mokykla — viena seniausių mūsų respublikos mechanizatorių mokyklų, parengusių savarankiškam darbui apie 18 tūkstančių žemdirbių.

Pirmaisiais gyvavimo metais mokykla turėjo keturis gamybinio mokymo meistrus, o visa mokymo materialinė bazė tebuvo 5 automobiliai ir 6 traktoriai. Šiandien būsimuosius žemdirbius praktinių įgūdžių moko 45 gamybinio mokymo meistrai, o mokyklos garažuose stovi 50 traktorių, 9 kombainai, 22 ekskavatoriai, 30 automobilių, per du šimtus įvairių žemės ūkio mašinų. Šiais metais baigtos statyti ir modernios gamybinio mokymo dirbtuvės. Dabar mokykloje veikia 22 kabinetai.

Visi moksleiviai greta profesijos įgyja ir bendrąjį vidurinį išsilavinimą. Įvairėja specialybių pasirinkimas. Dar neseniai mokykla rengė ekskavatorių mašinistus plataus profilio traktorininkus mašinistus, melioracijos darbų mechanizatorius, dabar jau čia mokosi ir būsimosios vaisių ir daržovių auginimo meistrės. Merginų mokykloje yra per šimta.

Darbštuma, meilė žemei ir savo profesijai moksleivių širdyse ugdo pedagogai, mėgstantys savo darbą. Jie atveria jaunuoliams įdomų ir

įvairų mokslų pasaulį, iškiepija profesinės garbės suvokimą. Bukiškų vidurinė kaimo profesinė technikos mokykla turi tokių mokytojų kurie jau daug metų ugdo jaunąją žemdirbių pamainą. Tai mokyklos direktorius, nusipelnęs profesinio techninio mokymo mokytojas Z. Mirinavičius, dėstytojai D. Valikonytė, C. Pažūsis, nusipelnęs profesinio techninio mokymo meistras E. Leletravičius.

R. Gudelytė

Utenoje įvyko tradicinės respublikos ristikų lenktynės. Jose varžėsi apie 100 važnyčiojų su savo žirgais. Aukštaičių prizą laimėjo Alytaus rajono "Atžalyno" kolūkio zootechnikė Laima Diliūnaitė.

Vilnis, 1984 vasario 2

VILNIUS KVĖPUOJA DIDMIESČIU

Vilniuje jau daugiau kaip pusė milijono gyventojų, ir miestas auga platyn, kyla aukštyn. Per pastaruosius 20 metų pastatyti nauji Žirmūnų, Lazdynų, Karoliniškių, Viršuliškių gyvenamieji, Verkių, Paežerių, Kirtimų pramoniniai rajonai. Puošiasi miestas ir naujais administraciniais-kultūriniais statiniais. Dešiniajame Neries krante iškilo "Lietuvos" viešbutis, visuomeninis prekybos centras. Išaugo studentų miestelis, gydymo įstaigų centras, Mokslų Akademijos Institutų kompleksas šiaurinėje miesto dalyje. Gražius akcentus suteikė Akademinių operos ir baleto teatro, Dailės parodų, Santuokų, Sporto rūmų, kiti statiniai . . .

Šiandien Vilniaus gatvėse — daugiau kaip 67 tūkstančiai automobilių, motociklų, troleibusų, 36 tūkstančiai individualių automobilių.

Prieš karą Vilniuje buvo 283 vežikai, 141 asmeninis automobilis, 14 keleivinių autobusų.

1980 m. Vilniuje šakojosi 40 automaršrutų su 412 kilometrų ilgio keliais. Pirmieji troleibusai geležinkelio stoties — Antakalnio maršrutu pradėjo kursuoti 1956 m., o dabar jau yra septyniolika troleibusų maršrutų, kurių ilgis daugiau kaip 350 kilometrų.

Daugėja tiltų per Nerį, Vilnios, Rietės upelius. Vien per pastaruosius penkmečius Neries krantus sujungė 5 tiltai — Žirmūnų, Lazdynų, Valakumpių, Gariūnų ir paskutinis ties Pedagoginiu institutu. Šiuo metu statomi dar penki stambūs tiltai per Nerį ir Vilnią ties Vingio parku ir Aukštaičių gatvės rajone.

Nutiestos stambios transporto magistralės K. Požėlos, Žirmūnų, Tarybų gatvėse, Kosmonautų prospektu, kitur, rekonstruotas Subačiaus, V. Kudirkos, Žemaitės, Uk-

mergės, S. Konauskio gatvės, praplėtė Raudonosios Armijos prospektas. Netrukus plati magistralė miesto centrą sujungs su Naujosios Vilnios rajonu. Artimiausiu metu visas tranzinis transportas iš atskirų gatvių bus nukreiptas į magistralinį žiedą, kuris apjuos miestą, išlaisvindamas centrą ir senamiestį nuo automobilių kamšaties. Svarbi transporto magistralė, einanti Olandų, Panerių gatvių kryptimi, turės du viadukus, transporto mazgą, estakadą viršum Gorkio gatvės.

Šiuo metu ties respublikine biblioteka kasamas požeminis tunelis, kuris kirs Lenino prospektą, turės po tris abipuses važiavimo juostas.

Dirbama ir kitur. Tiesiama automagistralė, kuri sujungs Kauno ir Minsko kelius. Ruošiamasi automagistralės, jungiančios Kauno, Ukmergės ir Molėtų kelius, statyboms, dideli darbai laukia Ukmergės ir Dzeržinskio gatvių sankryžoje, kur bus įrengtas transporto mazgas.

Mieste numatomas ir greitas elektrinis bėginis transportas — vadinamas premetropolitetu, kuris, jei taip galima pavadinti, yra tramvajaus ir metro hibridas. Premetropolitetu planuojama pervežti šiaurinių Šeškinės, Fajobiškių, Pašilaičių rajonų žmones, kur gyvena 120 tūkstančių gyventojų. Ši transporto priemonė taip pat aptarnaus Panerių pramoninį rajoną, miesto centrą kirs ties "Lietuvos" viešbutių ir universaline parduotuve, peršokusi per Nerį, toliau eis Tauro kalno link. Šioje trasoje, kuri sudarys maždaug 19 kilometrų (su 2 kilometrų ilgio tuneliais), bus nutiesti du bėgių keliai Antra vertus, Vilniuje galima tikėtis ir metropoliteno, tačiau tai jau tolimesnė perspektyva.

Iš laikraščių paruošė J.

KUO DOSNŪS LIETUVOS SODAI

Rusvos, žalsvos, geltonos kriaušės iš tolo masina. Respublikos sodininkystės ūkiai išaugino 142 tonas šių kvapnių vaisių . . . Lietuvoje auga per 400 kriaušių veislių. Kelios dešimtys geriausių buvo eksponuojamos Lietuvos TSR LŪPP rūmuose surengtoje parodoje "Rudens gėrybės-83".

— Plėsdami sodus, vis daugiau vietos skiriame kriaušėms, avietėms, agrastams, braškėms, — pasakoja Vaisių ir daržovių ūkio ministerijos sodininkystės valdybos viršininkas Vladislovas Butkevičius. — Iki 1990 metų vaismedžiais ir vaiskrūmiais bus apsodinta dar 2300 hektarų.

Nauji sodai, naujos ir veislės. Netrukus galėsime smaguriauti aukių, vytenės veislių obuolius, vasarinę sviestinę kriaušę, trijų naujų veislių slyvas. Apie tai prieš atidarant parodą pasakojo Vytėnų I. Mičiurino sodininkystės ir daržininkystės bandymų stoties direktorius Klemensas Palaima.

Prie šios stoties eksperimentinio ūkio stendų ypač daug lankytojų. Raudonšoniai obuoliai, kriaušės, daržovės ir . . . riešutai. Vytėnuose tiriama 90 riešutų veislių. Lazdynai auginami dviejų hektarų plote. Ateityje numatoma jais apsodinti eroduojančius plotus, šlaitus.

Be Vytėnų, geriausių 1983 metų produkciją demonstruoja aštuoni specializuoti sodininkystės ūkiai. Šiaulių rajono kolūkis "Pirmyn", Lietuvos sodininkystės draugija.

Kolektyvinė sodininkystė — rimta paspartis aprūpinant respublikos gyventojus vaisiais ir daržovėmis. Šiomet sodininkai mėgėjai paruošę kontoroms pardavė 1900 tonų vaisių, uogų ir 1500 tonų daržovių.

Greta — penkiolikos specializuotų daržininkystės ūkių, Kaišiadorių

rajono "Pravienos" kolūkio, Buivydžių tarybinio ūkio-technikumo ekspozicijos. Ridikėliai, įvairių veislių bulvės, gelsvai žalsvi didžiuliai aguročiai, salotinė cikorija.

Kas nežino kopūstų, agurkų, pomidorų! Kopūstai pas mus pradėti auginti prieš 700 metų. Šiandien valstybinės žemės ūkio kultūrų veislių tyrimo inspektūros stotyse auginamos ir tiriamos 27 žiedinių ir 5 raudongūžių kopūstų, 60 agurkų ir 27 pomidorų — iš viso 275 daržovių veislės.

— Per paskutinius dvejus metus vaisių ir daržovių produkcija padidėjo penktadaliu, — pasakojo respublikos vaisių ir daržovių ūkio ministras Vytautas Einoris. — Svarbiausia dabar — saugyklių problema. Per šį penkmetį užsibrėžime pastatyti 32 tūkstančių tonų talpos saugyklių — dvigubai daugiau negu buvo numatyta.

Respublikos daržininkai tvirtina: sekančiais metais parduotuvėse netrūks tokių daržovių, kaip porai, česnakai, salierai, pasternokai, geltekės.

Koks sodas be bičių dūzgimo. Taigi ir paroda be bitininkų. Pasak Žemės ūkio ministerijos bitininkystės valdybos viršininko Juozo Aleksandravičiaus, šiemet iš kiekvieno avilio numatoma gauti po 40-50 kilogramų medaus. Parodoje galima pamatyti naujus kilnojamosios bičių namelių, kitus bitininkų, sodininkų ir daržininkų darbo padargus, kuriuos gamina Vietinės pramonės ministerija.

Neaplenksi ir stendų, kuriuose puikuojasi stiklainiai su uogienėmis, kopūstais, žirneliais, agurkais. Respublikos konservų fabrikai gamina 150 pavadinimų konservus. Kasmet — per 100 milijonų sutartinių indelių.

V. Ramunis

LIETUVOS PASIUNTINIAI "JUMANITE" ŠVENTĖJE

Paryžiaus Kurnevo darbininkų priemiestyje pasibaigė tradicinė laikraščio "Jumanitė" — Prancūzijos Komunistų partijos centrinio spaudos organo šventė. Šiais metais ji vyko su šukiais, raginančiais kovoti už tai, kad būtų garantuotos darbo žmonių teisės ir interesai, aktyvinti taikingųjų jėgų judėjimą už taikos stiprinimą ir nusiginklavimą. Siame festivalyje dalyvavo 88 komunistų ir darbininkų partijų, nacionalinio išsivadavimo judėjimų spaudos organų delegacijos iš 78 pasaulio šalių.

Dešimtys tūkstančių šventės svečių pabuvojo "Pravdos" laikraščio paviljone, kuriame buvo surengta ekspozicija, pasakojanti apie tarybinių žmonių laimėjimus ekonomikos, mokslo ir kultūros srityje, taikingą Tarybų valstybės užsienio politiką.

Daugianacionaliniam tarybiniam menui šiais metais festivalyje atstovavo Lietuvos pasiuntiniai. Su didžiuoju pasisekimu šventės dienos koncertavo Lietuvos TSR valstybinis akademinis dainų ir šokių

blikos išradimų. Vien tik Vilniaus universiteto specialistų naujovė — skystieji kristalai — duoda daugiau kaip milijoną rublių metinės ekonomijos, o Kauno politechnikos institute sukurti fasavimo-pakavimo automatai — net 3,84 milijono rublių.

Prie parodos stendų vyks susitikimai su gamybinių kolektyvų, partinių tarnybų atstovais. ELTA

ansamblis "Lietuva". Žiūrovai audringomis, ilgomis ovacijomis sutiko šio kolektyvo atliktus lietuvių liaudies šokius ir muzikos kūrinius. Šventės dalyvis sužavėjo ryškios choreografinės kompozicijos "Gaidys", "Pasveikinimas", "Klumpakojis".

Didelį įspūdį prancūzams ir svečiams iš užsienio padarė ir Lietuvos TSR liaudies artistės G. Kaukaitės, Lietuvos TSR nusipelnusio artisto B. Prudnikovo pasirodymai. Jie dainavo rusų ir lietuvių liaudies dainas, atliko tarybinių kompozitorių kūrinius.

Tikra lietuvių liaudies meno šventė buvo Lietuvos artistų koncertai centrinėje estradoje. Iš viso per dvi dienas jų klausėsi dešimtys tūkstančių žiūrovų.

Tarybų Sąjungos paviljone lankytojai galėjo susipažinti ir su nacionaline lietuvių virtuve. Svečiai labai gerai įvertino Vilniaus "Palangos" restorano virėjų V. Dobkevičūnės, J. Matijoškienės, O. Lukošienės kulinarinį meistriškumą.

Laikraščio "Jumanitė" šventėje pabuvojo ir turistų grupė iš Lietuvos TSR.

J. Koroliovas

NAFTININKAMS

Keturias dienas Mažeikiuose vyko tradicinių kino dienų "Ekranai-83" renginiai, kurie šįkart buvo skirti naftos perdirbimo gamyklos daugnacionaliniam kolektyvui.

9

Nuotraukoje: Smagu mažiesiems vilniečiams žiemą pasivažinėti nuo kalnelių prie pat savo namų.

TECHNINĖS KŪRYBOS PARODA

"Aukštųjų mokyklų išradimai — liaudies ūkiui" — taip pavadinta respublikinė paroda, veikianti Vilniuje, Vingio parko estrados patalpose.

Turtinga ekspozicija supažindina lankytojus su aukštųjų mokyklų mokslininkų techninės kūrybos naujovėmis, byloja apie glaudų mokslinio-mokomojo proceso ryšį su gyvenimu, su pramonės, žemės ūkio poreikiais.

Parodos skyriuje "Maisto programa — į gyvenimą" pateikti originalūs fasavimo aparatai, kuriuos maisto pramonei sukūrė Kauno politechnikos instituto specialistai. Lietuvos žemės ūkio akademijos, Vilniaus universiteto, Veterinarijos akademijos išradėjų naujovėms pavilnis, 1984 vasario 2

rodoje atstovauja naujai išvestos bulvių rūšys, vitaminai ir kiti preparatai javų derlingumui didinti, viščiukų-broilerių augimo stimulatorius.

Eksponuojama daug įvairių mechanizmų, įgalinančių sumažinti technologiniuose procesuose rankų darbą, didinti gamybos našumą. Patraukia dėmesį vibrotechnikos, ultragarso pritaikymo, chemijos ir cheminės technologijos naujovės, mokslininkų siūlomos naujos statybinės medžiagos. Kauno medicinos instituto mokslininkai eksponuoja naują gydymo aparatūrą, Dailės instituto dizaineriai — nemaža pramoninių pavyzdžių.

Aukštųjų mokyklų autoriams priklausio beveik trečdalis visų respu-

GRAŽĖJA KLAIPĖDOS SENAMIESTIS

Klaipėdos centre neseniai baigtas rekonstruoti laikrodžių muziejaus pastatas, keli gyvenamieji namai, XIX amžiaus sandėlis, kuriame įsikūrė jaunimo klubas, repetuoja dramos teatro studija.

Šį penkmetį restauracinių dirbtuvių kolektyvas mieste atnaujino kelias dešimtis senovinių pastatų ir architektūros paminklų. Atidaryti parodų rūmai, sutvarkytas kvartalas tarp Danės ir P. Cvirkos gatvių.

Vilniuje prie Ukmergės ir Paribio gatvių sangražos iškilo naujas pastatas — čia įsikūrė "Autoserviso" ketvirtoji techninio aptarnavimo stotis.

TECHNIKA REMONTUOJA IŠ ANKSTO

Dūksto kuro aparatūros remonto gamykla pramoniniu būdu remontuoja traktorių T-150 K, javų kombainų, kitų dizelinių variklių kuro siurblius. Suremontuotus siunčia į kolūkius, tarybinius ūkius. Remontininkų darba gerai vertina žemdirbiai. Suremontuoti kuro siurbliai padidina traktorių našumą, prailgina variklių darbo laiką, padeda taupyti kūrą. Todėl ir užsakymų remontininkai gauna vis daugiau. 1976 metais buvo suremontuota du tūkstančiai kuro siurblių. Per dešimt praeitų mėnesių — jau beveik 50 tūkstančių.

Dūksto remontininkų darbu domisi šalies mokslininkai, čia diegiamos gamybos jų rekomendacijos. Dabar darbininkams defektuoti siurblių detales, išbandyti ir sureguliuoti kuro aparatūrą padeda specialūs stendai.

Remontininkai stengiasi laiku įvykdyti žemdirbių užsakymus. Tik patys užsakovai ne visada pasirūpina, kad gamykla dirbtų ritmingai.

Ziema — žemės ūkio mašinų remonto metas. Tačiau šiuo laiku remonto gamykla, deja, gauna mažiausiai užsakymų. O prasidėjus pavasario darbams, atvežama daug sugedusių dizelinių variklių, kuro siurblių iš visų rajonų.

Valdas Šerėnas

LEVUO PRASKAIDRĖS

Kupos bei Lėvens upės teršia Kupiškio miesto nutekamasis vanduo. Prie miesto kanalizacijos tinklų yra prijungti gyvenamieji namai, švietimo, sveikatos apsaugos bei kitos įstaigos, pramonės įmonės. Daugiausia ir labiausiai užterštą vandenį leidžia Kupiškio sviesto gamykla.

Kupiškio miesto valymo įrengimai gerokai perkrauti. Mechaniniai valymo įrengimai nepajėgia apvalyti viso nutekamojo vandens, todėl toks jis patenka į Kupos bei Lėvens upes.

Rajono vykdomojo komiteto potvarkiu sudaryta komisija pastoviai stebi vandens būklę Kupos bei Lėvens upėse. Iš sviesto gamyklos bei kitų objektų nutekantis vanduo tiriamas laboratorijoje. Panevėžio teritorinės vandentiekio ir kanalizacijos valdybos Kupiškio cechas įpareigotas kiekvieną savaitę tvarkyti valymo įrengimus, geriau juos eksploatuoti.

1984-1985 m. kartu su Kupiškio centrinės ligoninės statybos užbaigimu bus pastatyta miesto valymo įrengimų perpumpavimo stotis, spaudimo linija bei pirmos eilės valymo įrengimai. Jų projektinė dokumentacija paruošta.

10

Atviras laiškas "Vilnies" redakcijai

Gerb. draugai:

Labai atsiprašau, kad šiemet atsinaujindamas prenumeratą nepasiečiau šimtinės laikraščio fondui. Kaip žinote, teko pagulėti ligoninėje, pasiduoti chirurgo peiliui. Tiesa, už operaciją ir gydymą Social Security pensijos neatėmė, bet kol iš po ligos atsigausiu, pensijos vos nepakanka, nes kol sutvirtėsiu bile kas valgyti uždrausta ir turiu vartoti velnioniškai brangius vaistus. Bet galus galiu suvesti, stovėti eilėje prie biedniams žmonėms sriubos virtuvės dar nereikia.

Jūs atsimentate tą mano kolegą, ilgametį "Vilnies" skaitytoją, velionį Adomą. Jis, kai išėjo į pensiją, nusipirko molinį meškiuką su nugaroje prapjauta skylute pinigui įdėti. Būdavo, jeigu tik turi kišenėje atliekamą kvoterį, žiūrėk, ir kiša į tą meškiuką. Per metus susirinkdavo apskrita sumelė pinigų. Gale metų, kai nueidavau, kad atsinaujintų prenumeratą, mano akivaizdoje jis sudaužydavo tą meškiuką, ir kiek tik būdavo kvoterių, visus atiduodavo, kad pasiūčiau laikraščiu ai aukų. Buvo šaunus vilnietis.

Aš sugalvojau daryti truputį kitaip. Anądien iš supermarketo parsinešiau pomidorų sunkos skardinėlės. Sunką išpylęs į stiklinę išgėriau, išploviau skardinėlę, išdžiovinau ir nusprendžiau, kai tik gavęs Social Security čekį išmainysiu, kiekvieną kartą į skardinėlę įkišu po penkėnę. Žinoma, per metus šimtine nesusikraus, tačiau geriau bus negu jums pasiūsti už prenumeratą tik sausą dešimkę.

Apie šį savo sumanymą pasidžiauvau šeiminiškai. Paprašiau jos, kad radus mano kambaryje skardinėlę, neišmestų jos ir saugotų, kad koks nedolerėlis neišsineštų.

— Ech jau, pasenai ir suvaikėjai, — šeiminiškai ėmė juoktis.

Tuo tarpu lyg tyčia momentaliai į vidų įvirtu mano šeiminių kaimynas dypukas, kaip kitais kartais, gauti iš manęs pasiskaityti "Vilnį". Šeiminiškai ženklais rodo, kad tylėtų. Bet kur tau. Išplepėjo viską.

— Kad nors didelė blekinė būtų, o dabar tomėičių kenukas, — ji vis juokėsi iš manęs.

Dypukas šypsosi:

— Neprastas sumanymas, — jis pradėjo, — kai darbinikiškas laikraštis iš prenumeratų neišsilaiko, negauna komercinių skelbimų, turi tokiais skatikais verstis, ponai, nėra ko juoktis.

Man pasidarė ramiau, atslėgau iš susijaudinimo. Tuoj kaip mat paruošiau bunduliuką "Vilnies", "Laisvės" egzempliorių dypukui išsinešti. Bet pasirodė, kad jis ne tik laikraščiu atėjo, o ir pasiteirauti apie "Vilnies" skaitytojų turistines grupes į Lietuvą.

Ką gi, nieko aš jam negalėjau pasakyti. Apie turistines grupes nežinau tik tiek, kiek "Vilnyje" rašote.

— Nelabai gerai, — dypukas rimtai šnekėjo, — yra daug žmonių, kurie nori su "Vilnies" skaitytojų turistine grupe važiuoti, bet

Be to, ruošiami dokumentai kanalizacijos valymo įrenginiams Kupiškyje statyti. Pastačius juos, Kupos ir Lėvens upės nutekamuoju vandeniu visiškai nebebus teršiamos.

P. Baguška

Kupiškio rajono vykdomojo komiteto pirmininkas

kaip žinai, mes dypukai vienas kito bijome ir mums užsiprenumeruoti "Vilnį" labai nepatogu. Grupėse vietos turėtų būti ir neskaitytojams geriems žmonėms.

Aš iš po ligos nesuvaldydamas savo temperamento jam atšoviau:

— O iš kur redakcija gali žinoti kuris geras, kuris blogas, kai jų nepažįsta. Pats žinai, — kalbėjau temperamentingai be pauzų, — kai žmogus nori išpiršti ar išprašyti, esti švelnus kaip vilna, o paskui! Pavyzdžiu gali būti prezidentas Reaganas, — pyliu kaip gausybės rago žodį po žodžio, — kol žmonės išrinko prezidentu koks buvo geras ir ko neprižadėjo, o kai išrinko... Dabar spjaudosi katrie už jį balsavo.

— Dievai žino, kur jis mūsų Amerika nuves, — išterpė šeiminiškai.

— Kur nuves? — aš ir vėl, — Su savo korporacijomis nuves ten, kur Romos cecorius su savo patricijais nuvedė Romos imperiją. Nematai, kad biedniams žmonėms dykai duodami po sriubos kaušą, dykai dalindami maisto pertekliaus davinius, kuria plebėjų klasę.

— Ponas, nesikarščiukite, — dypukas ėmė mane raminti, — iš po tokios sunkios ligos, nėra sveika, net pavojinga taip nervintis.

Išties, dypukas sakė teisybę. Tą naktį širdis taip ėmė plakti, maniau, kad nudvėsiu. Skaitytojas

AS I SEE IT

NELLIE DE SCHAAF

THE BLACKOUT OF GRENADA

Since the invasion of Grenada, we have not read too much of this former "threat" to our national security. However, information has come from visiting delegations and the progressive press, of the tragic aftermath to this tiny nation which enjoyed only four and a half years of independence.

Grenada is to be occupied indefinitely by 300 U. S. Military Police, and support personnel from the seven Caribbean nations which participated in the invasion. They are equipped with machine guns, heavy artillery and helicopters.

A nine-member delegation sponsored by the Congressional Black Caucus returned after a ten day visit. Among the members were Black psychiatrists, Black physicians, and Committee for the Health Rights in Central America and the Caribbean.

They visited hospitals on St. Georges, many of the islands' health centers and stations, the bombed mental hospital and the Richmond Hill prison.

They learned that the forced evacuation of Cuban and European doctors, dentists and health workers has resulted in a very critical situation. More than slightly half the doctors and dentists have been expelled. Grenada, which is predominantly a youthful population does not have one pediatrician or psychiatrist on the island to provide for the 180 patients in Richmond Hill Hospital.

A specialist in hypertension and diabetes from the German Democratic Republic who was responsible for the only program for these disorders was also expelled. A health station that serves 3,400 people is left without a single doctor.

They conducted interviews with some of the 51 political prisoners in Richmond Hill prison and learned that they had all been subjected to psychological and physical abuse, torture, racial slurs and loss of civil liberties.

OTHER FACT FINDING MISSIONS REPORT ON GRENADA

Another fact finding mission, representing several aid agencies — Oxfam USA, Oxfam, Canada, several European organizations, and the Canadian aid group CUSO, spent a week in Grenada, beginning Nov. 11th. They learned that all workers expressing sympathy or even friendliness toward Maurice Bishop are being fired from their jobs.

The U. S. military has constructed detention camps at the Point Salines airport made of corrugated metal with no roof. The prisoners are given one meal a day and one bath a week.

Any insubordination by a prisoner is punishable by forcing him to lie down on the asphalt runway — the equivalent of walking on asphalt in 90 degree sun.

HUMILIATION OF PRISONERS

Although our American Marines were sent to Grenada "allegedly" to protect medical students, they have been conducting themselves more as a hostile occupation force. Despite the Geneva Prisoner of War Accords which stipulate that prisoners should not be subjected to unnecessary and cruel treatment, degradation or humiliation, the U. S. Brass has chosen to ignore the Accords.

Grenadians, especially young men are forced into humiliating and degrading positions and photographed in various state of undress. They have been forced to crawl into small wooden crates which have been dragged through cow dung or gravel, all the while being subjected to racial slurs, even though this is THEIR country!

Prisoners hands are tied and they are led blindfolded through the streets, a situation all too reminiscent of the Vietnam and Korean wars. The CIA has permitted the marines to do whatever they wish in any home that is searched, and to take whatever pleases them. If the Brass encourages such behavior on the part of our Marines, they will become as hated and feared as during the Vietnam and Korean wars. (This John Wayne Gung Ho image may be admired on the screen by Hell's Angels, and others of their ilk, but this is REAL war — not to be confused with John Wayne's REEL war. Incidentally, despite Wayne's "patriotic" image, he NEVER served in the army. His only MILITARY EXPERIENCES WERE ON SCREEN!)

Grenadian homes are searched not once, but several times, in the hopes of finding a hidden weapon or a CUBAN. Grenadians are offered \$10 for each gun turned in, but \$50.00 for turning in a Cuban worker or technician who had come to help the Grenadian population!

GRENADA VIEWED AS HOLLOW VICTORY

Euphoria reigned in Washington, D. C. after the invasion of Grenada. We had won the FIRST war

[Nukelta į 11 psl.]

Vilnis, 1984 vasario 2

Atkelta iš 10 pusl.

since World War II. The polls reflected an increase in Reagan's popularity, and predictions abounded that were Reagan to run for office today, he would be re-elected by an overwhelming majority.

However, to the families of the Marines lost in Grenada, there was no rejoicing. Only an emptiness and grief at the loss of a son, a brother, a husband, a father, and a prayer that other families might be spared the painful visit of marines with the ominous message, "We regret to inform you"

Even former Allies, which had always supported America's every action, were stunned and outraged. Small Central American countries belittled America's victory. They charged that America had never made war against any great power in Europe, only against newly-emerging independent countries without any military defense, or army.

They maintained that with all the confusion after the house arrest of Grenada's beloved leader Maurice Bishop by traitors Bernard Coard and Gen. Austin; his release by his supporters, and his brutal assassination along with most of his cabinet members, that ANYONE could have invaded Grenada.

The people were so traumatized at the rapid pace of events that they did not know what would happen to them. Especially after all the people had been DISARMED by Coard's gang, and warned not to venture outside their homes for four days at the risk of being shot. Small wonder that many Grenadians welcomed the American Marines as "protectors" — but not for long! The United States had anticipated no problem in taking over Grenada, but it took SIX DAYS to conquer the tiny 12 by 21 mile island!

Laiškai ir parama

CHICAGO, ILL.

A Letter from an Old Friend of "Vilnis" — Helen Bordner

Greetings! . . . This last year just flew by. The old saying, "The older you get, the faster the time flies." Maybe time flies because we're slower. I had arthroscopic knee surgery in May. The old gray mare needs new parts — an artificial knee. One problem — too young . . . for surgery! Gues I'll be singing the song, "You're either too young or too old." I limp a little, ache a little, had a cute black cane, but I'll make it. Just watch me!

Big Bob is doing his usual. Adjusting to his bad back. Seems he has more back and leg spasms. At our house, we don't ask, "How is your leg or back? It's Good morning! Do you need an Excedrin?" Besides all the above, we are fine.

The interesting part of our life is our son Rob. He's great! Attending the University of Arizona, Tucson. Taking a Business course, Marketing, Economics, Computers, etc. He's doing well. I'm drafting this letter on the Ohio turnpike, headed for the Thanksgiving Hockey Tournament with Penn State vs U. of A. Tucson Ice Cats. Rob is a goalie. He loves hockey. I've tried to influence him to switch to golf, which he has mastered quite well — Par 75 or better, but at this time, Hockey is Vilnis, 1984 vasario 2

No. 1, and then golf.

The day before Christmas, Rob will leave for Sweden and Finland to play hockey. We'll be thrilled to have him home for the Holidays. This last summer we spent with Rob in Arizona.

Our Aunt Mary Pazarski had a serious fall, and is not too well. She's 81 years old, but I know she will get better. We try to help her all we can.

It's a year since Bob's brother Donald passed away. This last year Grandma Lela, Bob's mother passed away. We had her with us for two years, now we have all the memories.

Each year since our daughter Sandra passed away, I look for our little Angel card. At holidays, your loved ones seem nearer to you. Have a wonderful holiday.

**The BORDNERS—
Helen, Bob and Rob—Amber, Ho Tai FOLSOM, PA.**

Dear Nellie — I am enclosing an article that I had written to the "Delaware County Daily Times." Maybe you can use this article in the Vilnis: "American Public Duped again." As a rule the Times prints everything that I write, and many readers agree with me.

I plan to take a tour to Lithuania in May, of 1984. I want to see the country and all the progress that has been made over the past year. I also plan to visit my aunt and her daughter, who is a veterinarian in Šiaulių rajonas. Also, other relatives who are in forestry, teaching engineering. We are hoping to see you and all our friends in Chicago, either in June or July of next year.

Regards—Wally and Emily Pozer

**"AMERICAN PUBLIC
DUPED AGAIN"—
[Excerpted]**

To the "Times":

In the name of anti-Communism, the biggest hoax of the century has just recently been pulled on the American people. The American taxpayer gets shafted every time. First of all, we are told by Washington that Grenada has an airfield that can be used as a stopping off place for supplies to the various Central American countries. I'm studying the map of the island and can't see the logic of this reasoning.

Then, we are told that we must protect the lives of American students attending the Medical school in Grenada. Well, none of the students were in any danger whatsoever. The Grenada government would be stupid to harm these students when they are giving Grenada their second highest income.

Now, how about sending the Marines into our "inner cities" and other places where Americans are held hostage in their own homes because of the violent crimes on the streets? An older person is afraid to leave the home after dark because of fear of being slugged, raped, beaten up, robbed and even murdered.

School children are no longer safe in their school yards. Smut and dope peddlers are running all over the country, making millions of dollars per day selling dope and smut to teenagers and children. The police can no longer do the job, and where are the Marines?

Depravity can be seen everywhere. Dirty book stores on every corner, massage parlors, peek

Malonus sveikinimas

Naujųjų Metų proga gavome laiškutį iš Vilniaus nuo mielių sesučių Eidukaityčių. Jos yra ilgametės laikraščio "Vilnis" skaitytojos ir kartais prisiunčia vertingų straipsnelių. Mielos sesutės siunčia nuoširdžius linkėjimus visam "Vilnies" personalui ir linki kad visi būtume sveiki ir kad pasaulyje išnyktų baisaus karo pavojus, o pražydytų visiems laikams pastovi taika ir draugiškas sugyvenimas tarpe tautų ir žmonių.

Smagu, kad mielos sesės nepamiršta toli nuo tėvynės gyvenančių lietuvių. Nuoširdus Joms dėkui.

Vilnietė

CICERO ŽINIOS

Gruodžio 25 d. mirė cicerietė Stella S. Bocūnas, sulaukusi 60 m. a. Palaidota gruodžio 29 d. Kazimierinėse kapinėse.

Paliko nuliūdime vyras ir brolis, kurie yra valgomų prekių krautuves savininkai.

SKAUDI TRAGEDIJA LIETUVIŲ ŠEIMOJE

Gruodžio 27 d. Donna Harris-Sabrinskaitė paskambino tėvams Juozui ir Uršulei Sabrinskams. Negavus atsakymo, susirūpino ir nuvyko pasitikrinti į jų namus, 1539 So., 50 Ave., Cicero, Ill. Nuvykusi negalėjo įeiti į butą. Pašaukė policiją. Pastaroji dasigavo į vidų, kur rado Donnos brolių Vidą, 29 m. a., mirusį, o tėvus jau be sąmonės, bet dar gyvus. Jie buvo nuvežti į Loretto ligoninę, kur suteikta greitoji pagalba.

Nustatyta, kad kaminas užsikimšęs ir prisirinko didelis kiekis anglirūkšties (Carbon monoxide), nuo ko ir mirė Vidas, o jo tėvai rimtai apnuodyti. John Feiza

shows, R and X-rated movies in every movie house downtown.

There is no money for the people's Social Security and welfare, and other social help, yet the politicians always find the money when it comes to raise for themselves! This I cannot understand.

Walter Pozer

SAN JOSE, CAL.

Dear Nellie — You will find enclosed two checks for \$50.00 each, from my sister Eleanor Claras and from me.

December is a month of many memories for us. On December 20, it will be a year since my husband Albert E. Laurence-Lauchiškis — died, after a bout of three and one half years with colon cancer. He is buried here in San Jose, high on a hill overlooking our lovely Santa Clara Valley. Would you please run a Memorial notice of his death?

December 23rd will be the 14th anniversary of my father's death — Adomas Staškus. We will send a memorial gift for him on his anniversary.

Our mother, Antanina Staškus, is still in a convalescent home nearby. One of the family tries to visit her each day. Her health is frail, but she talks of her many friends and would like to thank them for their many cards and letters, and to wish them all a happy and healthful New Year. She will be 92 years old, Feb. 2nd. We read the "Vilnis" to her, and she always looks forward to it. We all wish you good health and a prosperous New Year.

Frances Laurence

LANKĖSI SVEČIAS IŠ VAŠINGTONO

Sausio antros savaitės pradžioje į Čikagą buvo atvykęs iš Vašingtono TSRS ambasados pirmasis sekretorius Vaclovas Sakalauskas. Jis čia buvo atvykęs tarnybiniais reikalais. Tačiau atliekamu laiku pasimatė ir su nemaža savo bičiulių bei pažįstamų.

Vaclovas Sakalauskas papasakojo liūdną žinią, kad Lietuvoje mirė plačiai žinomas buvęs pogrindininkas revoliucionierius, "Žinijos" draugijos pirmininkas, akademikas Vladas Niunka. Taipgi papasakojo, kad daugeliui mums žinomas ir pažįstamas Vytautas Kazakevičius perėjo dirbti į užsienio reikalų ministeriją skyriaus vedėju.

Svečias sausio 11 d. iš Midway aerporto grįžo į Vašingtoną.

X.

SVEIKINA KULTŪRIETES

Gavome Filomenos Petrusėvičienės laiškutį iš Vilniaus, kuri užpėretais metais viešėjo šioje šalyje ir ta proga įstojo į Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugiją. Ją narės skaito garbės nare. Miela F. Petrusėvičienė nepamiršo kultūričių ir prisiuntė sveikinimą iš T. Lietuvos Naujų 1984 metų proga. Laiškutį talpiname kaip parašytas:

"Gerbiamos ir mielos draugės,
Naujųjų Metų proga sveikinu jus visas, linkėdama laimės, džiaugsmo ir daug daug sveikatos.

Linkiu, kad virš mūsų planetos, kurią dabar dengia juodi debesys, kad jie išsisklaidytų ir visada šviestų saulė.

Lai 1984 metai būna taikos ir gėrio metai.

F. Petrusėvičienė,

Vilnius, 1983 m. gruodžio 26 d."
Kultūrietės dėkingos už nepamirsimą, taipgi už visus linkėjimus.

Kultūrietė

Daug skaudžių žinių

Čikagiečiams gerai žinoma Onutė Masienė nusiskundė, kad jai 1983 metai atnešė daug nesmagumo. Grįžusi iš Lietuvos po viešnagės, kurią nuotaikingai praleido, gavo žinią, kad mirė jos brolio sūnus Dainius Kirstukas. Pastaruoju laiku gavusi telegramą iš T. Lietuvos nuo sesers Elzbietos, kad gruodžio 18 d. mirė jos vyras Petras Žumbakis. Gruodžio 23 d. Onos anūkas Phillips Masis, 19 m. a., buvo skaudžiai sužeistas automašinos avarijoje, kai neatsargus vairuotojas bėgo nuo policijos ir susidūrė net penkios mašinos.

Linkėtina mielai Onutei, kad šie 1984 metai būtų linksmesni ir nieko skaudaus neįvyktų. Gaila, kad vienais metais tiek daug skaudžių įvykių teko pergyventi. Vilnietė

KULTŪRIETĖS POILSIAUJA

Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos narės, kaip jau buvo rašyta, sausio ir vasario mėnesiais neturės susirinkimų, o kovo 20 d., 12 val. dieną, ne tik susirinkimas įvyks, bet ir puiki programa. Bus kalbos, Lakštutės pažadėjo duoti dainų programą, o šeiminkės paruos šiltus pietus. Kitaip sakant, tą dieną, kultūrietės atžymės Tarptautinę Moters dieną — Kovo Aštuntąją.

Į šį iškilmingą susirinkimą, prašomi atsilankyti ir narių draugai vyrai.

Prašau mielas kultūrietes nepamiršti kovo 20 dienos ir atsilankyti į tą svarbų susirinkimą. Reikia manyti, kad oras bus palankesnis ir neturėsime sunkumų su transportacija. Sekr. J. M-nė

11

Kaip eina "Vilnies" vaju?

1984 m. sausio 3–13 d.

Šį kartą svarbiausia yra, kad laikraščio skaitytojų sąrašas per 10 dienų pailgėjo šešiais naujais skaitytojais. J. Marazienė gavo 4 naujus skaitytojus — 2 į Lietuvą ir 2 JAV. Po vieną naują skaitytoją gavo J. Andriulienė ir E. Repshienė.

Punktų atžvilgiu pirmąją vadininkės, palyginus su praėta suvestine, šioje suvestinėje, kaip matome, pusėtinai pakilo. Sanpetersburgietė J. Andriulienė iš ketvirtos vietos pakilo net į antrą vietą. Kitos vadininkės taip pat dirbo stropiai.

Vadininkės išsiriavo taip:

JULIA MARAZAS—ALMK Drg., Chicago	3220
JULIA ANDRULIS—St. Petersburg, Fla.	2200
ST. MASYTĖ—Detroit, Mich.	2040
JULIA URMON—Chicago	1800
ALVINA STRICH—Kenosha, Wis.	880
VIOLET TRASK—San Francisco—LLD—198 kp. Oakland, Cal.	580
ELIZABETH REPSHIS, Dorchester, Mass.	260
MARY STRAUSS—Bridgeport, Ct.	80
ADELĖ SUSNIS—Chesterland, Oh	80
OFFICE	1880

PRISIMINUS VELIONI ANTANĄ MATAUZĄ

Yra sakoma, kad laikas užpusto pėdsakus ir gyvenę žmones lieka pamiršti. Tikrenybėje taip nėra, jei žmogus gyvendamas atlieka tam tikrą darbą, kuris surištas su klasių kova, kuris duoda daug naudos visuomeniniam gyvenime. Čia kalbu apie žmogų, kuris savo visą brandų gyvenimą skyrė klasių kovai ir darbo žmonių gyvenimo pagerinimui, tai drg. Antaną Matuzą, minint jo keturioliktąsias mirties metines.

Velionis A. Matuzas Čikagoje gražiai ir daug prisidėjo prie organizacinės veiklos. Ypatinai jis daug padėjo savo mylimai žmonai Lucillei įvairiuose organizacijų darbuose. Ji dirbo laikraščio "Vilnies" vajuose, taipgi dirbo LKM chore bei ALMK draugijos chore. Suorganizavo didelę grupę kraujo davėjų, kad išgelbėjus mūsų šalies karių gyvybę, kovose prieš fašizmą sužeistų. Kur tik dirbo Lucille, ten matėme kartu ir jos mylimą Antaną. Pats Antanas nesiveržė į vadovybę, bet tyliai ir neatlaidžiai prisidėjo su darbu, kur tik buvo reikalas.

Matuzams persikėlus pastoviam apsigyvenimui į Floridą, jie nuo pažangių organizacijų veiklos nenuvėlo. Deja, Antaną ištiko širdies priepuolis. Pergveno labai rimtą širdies operaciją. Po to, apie šešius metus išgulėjo ligonio patale, o Lucille jį slaugė ir kiek galėdama rūpinosi organizacine veikla.

Antanas mirė 1970 m. vasario 3 d. Fort Lauderdale, Fla. Jo palaikai pervežti į Chicagą ir palaidoti Lietuvių Tautinėse kapinėse. Lucille vėliau persikelia gyventi į Chicagą su viltimi dar daugiau dirbti pažangiose organizacijose. Gaila, neilgai jai teko dirbti, susirgo, neteko kojos, be to širdis sušlubavo ir pati jau daug metų randasi gydytojų priežiūroje. Nežiūrint to, ji rūpinasi organizacijų veikla, skaito laikraštį "Vilnis" ir dažnai stambiai pinigais paremia. Sulaukusi 85-to gimtadienio, įteikė "Vilniai" \$85. Štai ir dabar, pasimokėdama už prisiminimą \$20, dar įteikė "Vilniai" paramos \$5. Žinant jos nelengvą dalį, nenoroms peršasi mintis, kad tai tegali padaryti žmogus, kuris atsidavęs darbo klasių reikalams visa širdimi.

Vyšnutė

Žmogus sutvertas ne pralaimėti. Žmogų galima sunaikinti, tačiau nugalėti jo neįmanoma.

E. Hemingvejus

12

Pagerbkime vaju darbuotojus

Neperdėsiu pasakiusi, kad vargu yra svarbesnis ir sudėtingesnis darbas, kaip platinti pažangią spaudą, gauti naujų skaitytojų ir panaujinti senas prenumeratas. Spauda yra pats svarbiausias kovos įrankis. Tik per pažangią spaudą mes galime išaiškinti darbininkams, kaip svarbu būti organizuotiems, kaip turime vesti vieningą kovą prieš darbdavių pasikėsinimus sumažinti užmokestį už darbą bei daugiau užkrauti sunkaus darbo be padidino mokesčio. Taipgi, kaip galime vieningai pasipriešinti prieš branduolinio karo rengėjus ir koku būdu galime jiems pastoti kelią.

Be aukščiau sumintų svarbių klausimų taipgi svarbu aprašyti, kas veikiama tarp mūsų pačių, tai yra, kokios organizacijos atlieka tam tikrus darbus. Taipgi aplamai kas vyksta draugų ratelyje. Jei mes neturėtume savos spaudos, liktume pasklidę ir nežinotume, kur kas esame...

Žinant tai, turėtume pagerbti tuos, kurie taip nuoširdžiai rūpinasi, kad mūsų spauda gyvuotų.

"Vilnies" adm. ir direktorių taryba ruošia vadininkų pagerbimui banketą, kovo 11 d. 12 val. dieną, "Vilnies" salėje. Prašome laikraščio skaitytojus gausiai atsilankyti ir paspausti dešinę mieliems vadininkams už jų didelį darbą ir nors trumpam laikui pabendrauti su jais. Pasitikime, kad visi suprasite svarbą ir ne tik patys atsilankysite, bet pasikviesite savo draugus bei kaimynus, kad ir jie nuotaikingai galėtų praleisti kovo 11 dienos popietę.

Iki malonaus susirinkimo vadininkų pagerbimui bankete.

Rengimo komisija

Baigiame "Vilnies" vaju

Jau buvo pranešta, kad "Vilnies" skaitytojų gavimui vaju baigiasi su 1 diena vasario, bet kurie prisiūs mokesčių iki vasario 5 dienos, jų taškai bus įskaityti į sąrašą.

Siuomi prašau visus vadininkus nepamiršti prisiusti paskutinių vaju pasėkmių, kad galėtume laiku paskelbti. "V." Administracija

KAI VAIKŠČIOJATE LEDU

Nepavojinga vaikščioti ledu:

- po vieną, kai ledo storis 7 coliai.
- grupėmis — 12 c. (laikantis vienas nuo kito 5-6 jardų atstumo).
- važiuoti arkliu—15 c.
- sunkvežimiu—45 c.
- traktoriumi—70 c.

TARPE MŪSU

— Julia Antonowitz paskambino, kad pasiuntė pinigų už prenumeratą ir papasakojo, kad jos vyras Alphonse turėjo hernia operaciją. O gražiausia esą, anot jos, pernai nusipirko motorinį sniego kastuvą, bet nebuvo ko kasti. Siemet sniego privertė, bet vyras po operacijos negali mašinos vartoti.

— Julia Antonowitz ir jos brolis John Gizevich su šeima bei sesuo Nellie gyvena kaimynystėje, per šventes buvo suėję visi kartu. Smagu girdėti taip gražiai sugyvenančią šeimą.

— Frances Pavilionis, daugiau kaip per 50 metų LDS narė, gyvenusi 43-rd ir Maplewood, Čikagoje, gruodžio 29 d. mirė. Kadangi buvo šventės, apie jos mirtį plačiau buvo neįmanoma pranešti ir be to dar, kaip sako Julia Antonowitz, netgi ir laikraštis Tribune apie jos mirtį nepranešė.

— Draugė Sisevičienė buvo atėjusi į raštinę pasiimti "Vilnies". Papasakojo, kad jos velionio sūnaus našlė Wesley Gates per šventes buvo atvykusi su sūnumi ir dukra pas ją pasisvečiuoti. Ar tai ne gražu?

— Stačiai liūdna, kad Mary Mihasonok taip dažnai turi pasiduoti ligoninei dėl susilpnėjusios jos širdies. Labai galimas daiktas, moteriai teks eiti į slaugomo namus. Ja rūpinasi Estelle Bogden.

— Julijai Urmonienei buvo linksmos kalėdos. Buvo susirinkus visa šeima: vienas anūkas atskrido iš Bostono, antras anūkas iš Baton Rouge, La., anukė iš Colorado, anukė gyvenusi Springfield, Ill., dabar gyvena Čikagoje. Duktė Virginia Wrobel su vyru taip pat buvo kartu.

— Paprastai Julija Urmonienė per kalėdas vyksta į St. Petersburg, Fla. pas Helen Šarkiūniene, kur santpetersburgiečiai jas iškilmingai pažymi. Susiskambinus telefonu, Šarkiūniene Urmonienei papasakojo, kad šiemet kalėdinėje party pensininkų klube buvo 184 svečiai, grojo orkestras, dainavo Helen Janulis vadovaujamas choras.

— Buvusi niujorkietė Anna Babarskienė, dabar gyvenanti Kalamazoo, Mich., yra išvykusi pasisvečiuoti į Argentiną. Julijai Urmonienei ji atsiuntė iš Argentinos atvirutę. Grįždama iš Argentinos Babarskienė ketina stabielti Floridoje. Julijai Urmonienei duktė ir žentas užfundino bilietą lėktuvu nuskristi į Floridą, kur ji susitiks su Anna Babarskiene.

— Labai apgailėstauju, kad nemaža draugų ir laikraščio skaityto-

jų kalėdas turėjo nelinksmas. Turiu galvoje Lucilla Matuz, Mary Mihasonok, Peter Sakalauskas, Mary Smalstis, Alice Yonik, Therese Matalis, Marcelle Mažeika, Elizabeth Barak ir Peter Balls, iš St. Louis, Mo. Jie kalėdas leido vieniši ar slaugomo namuose, 1984 metai gal bus geresni.

— Gavau žinią. Draugė Sisevičienė pranešė, kad Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros klubo narė Martha Plauškienė pergyveno tulžies operaciją. Tenka laukti, kad šiuo metu Martha gal jau namie.

— Floridoje, Saint Petersburg mirė plačiai žinomas pažangios spaudos rėmėjas, ilgametis pažangietis Jonas Smalenskas. Prieš kurį laiką jis gyveno Miami, Fla., pastaruoju metu Saint Petersburg pas Drobienę. Nellie

Prieš 12 metų mirė Bronė Senkevičienė

Rytoj, vasario 3 d., sukaks 12 metų, nuo visiems laikams atsiskyrusios iš gyvųjų tarpo nuoširdžios pažangietės Bronės Senkevičienės. Nežiūrint, kad gerokas metų skaičius, kaip jos nėra mūsų tarpe, bet paliktas gražus atminimas ir atlikti darbai, tebėra jos draugų neužmiršti.

Dirbdama "Vilnies" raštinėje velionė gražiai sugyveno su visais ir neatsisakydavo patarnauti, kai buvo į ją kreiptasi. "Vilnies" personalas jaučia didelį nuostolį netekęs šios rūpestingos ir darbščios pažangietės.

Lai jai būna ramu ilsėtis lietuvių Tautinėse kapinėse, kur ilsisi Jos mylimas vyras Vacys ir daugelis jos kilnios idėjos draugų!

Vilnietė

MIRĖ LIETUVIAI

Sausio 2 d. mirė Irena Jurgilienė-Zemaitytė, sulaukusi 62 metų, gimusi Lietuvoje. Amerikoje išgyveno 34 metus.

Sausio 3 d. mirė Charles J. Zekas, sulaukęs 95 metų, gimęs Lietuvoje. Amerikoje išgyveno 85 metus.

Sausio 4 d. mirė Barbara Markevičius, pagal pirmą vyrą Shaulis, sulaukusi 74 metų, gimusi Čikagoje.

Sausio 12 d. mirė Della Žadeika, sulaukusi 89 metų, gimusi Lietuvoje, Plungėje. Amerikoje išgyveno 73 metus.

Sausio 12 d. mirė Trudė Buntinienė-Juzaitytė, sulaukusi 81 metų, gimusi Lietuvoje, Klaipėdos krašte. Amerikoje išgyveno 33 metus.

Sausio 12 d. mirė Juozas Žemaitis, sulaukęs 74 metus, gimęs Lietuvoje, Panevėžyje. Amerikoje išgyveno 34 metus.

LIŪDNAS IR SKAUDUS KETURIOLIKA METŲ MYLIMO VYRO MIRTIES PRISIMINIMAS

Antanas Matuzas

[Mirė 1970 metų vasario 3 dieną Fort Lauderdale, Florida]

Neapsakomai liūdnai ir skaudžiai praslinko keturiolika metų nuo to sielvarto kupino įvykio, kuomet žiaurioji mirtis sustabdė mano mylimo vyro Antano Matuzo jautriosios širdies plakimą, užgesindama jo šviesos gyvybės liepsnelę.

Niekas nesupras kaip man ilgu be Jo ir kiek man teko per tuos keturiolika metų skaudžių valandų pergyventi, vis Jo pasigėsama, vis Jo nesulaukdama.

Jis neprabus tikrai žinau, vargai jo daugiau nebekamuos. Jis ilsisi amžinai, man ilgu be Jo. Jis sugrįžti negali, nors taip trokšta manoji širdis.

Liūdinti

žmona LUCILLE

ir brolis MARTYNAS T. Lietuvoje

Vilnis, 1984 vasario 2